

Täysistunto

Torstai 8.3.2018 klo 16.02—18.59

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 18.59.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.02—17.59) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.59—18.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Petteri Orpo
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
ulkoministeri Timo Soini
puolustusministeri Jussi Niinistö
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. Tänä päivänä käymme jokaisen ryhmän kysymyksen läpi.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys kustannuksista sote-uudistuksessa (Eeva-Johanna Eloranta sd)

Suullinen kysymys SKT 21/2018 vp

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäisenä kysymyksen esittää sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Eloranta.

Keskustelu

16.03 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden oli tarkoitus parantaa hoitoa, sujuvoittaa hoitoketjuja ja helpottaa sekä nopeuttaa ihmisten hoitoonpääsyä ja myös ennaltaehkäistä. Sen piti pienentää suureksi paisuneita hyvinvointi- ja terveyseroja.

Yhä useammat asiantuntijat ovat kuitenkin todenneet myöskin hallituspuolueiden omista riveistä, että näitä tavoitteita ei hallituksen mallilla saavuteta. Me kaikki haluamme kansalaisille paremmat sote-palvelut, mutta hallituksen mallilla siihen ei tunnuta pääsevän. Talouspolitiikan arviointineuvosto on todennut, että hallituksen malli tuo paineita sote-kustannusten kasvuun. Sen mukaan hallituksen valinnanvapausmalli ja kilpailu tulevat nostamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannuksia.

Arvoisa ministeri Orpo, kun hallituksen sote-uudistus kasvattaa kustannuksia, niin aioteke silloin a) nostaa veroja, b) korottaa asiakasmaksuja vai c) heikentää palveluita? Kansalaisilla on oikeus tietää: vastaus a, b vai c?

16.04 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää naistenpäivää!

Ensinnäkin jos uudistusta ei tehdä, niin on aivan varma, että suomalaisten tärkeät sosiaali- ja terveyspalvelut heikkenevät ja verot tulevat nousemaan.

Me olemme tekemässä järjestelmää, jossa siirrytään 200 toimijasta, 300 kunnasta, jotka järjestävät, kuntayhtymistä 18 vahvan järjestäjän malliin. Me olemme luoneet järjestelmän, jolla nämä 18 maakuntaa ovat tiukassa hallituksen, eduskunnan ja valtiovarainministeriön ohjauksessa. Meillä on myöskin järjestelmä, joka huolehtii siitä, että kuluja leikataan, jos maakunnat eivät pääse tavoitteisiinsa. Jos maakunta on liian heikko, aika nopeasti käynnistyy prosessi, jolla maakunta voidaan liittää toiseen. Eli näillä ollaan varmistettu se. Nykyjärjestelmällä kulut ovat kaksinkertaistuneet 2000-luvulla sosiaali- ja terveyspalveluissa, kaksinkertaistuneet, [Puhemies koputtaa] ja jos tässä edellisessä järjestelmässä ei ollut jarrua, [Puhemies: Aika!] niin nyt meillä on järjestelmä, jossa on nappi, vyö ja henkeliit.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään 1 minuutin vastauksissa. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Edustaja Eloranta jatkaa.

16.06 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet ihmiset ovat hyvin huolestuneita siitä, mitä tärkeille terveyspalveluille oikein on tapahtumassa. Eilen helsinkiläiset päättäjät julkaisivat hätähuudon Helsingin Sanomissa. Tuossa kuuden eri puolueen edustajan kirjoituksessa kokoomuksen edustajan johdolla todettiin, että hallituksen sote-leikkuri johtaa joko valtaviin leikkauksiin pääkaupunkiseudun ihmisten peruspalveluissa tai rajuihin veronkorotuksiin kaupungissa.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Pelkästään Uudellamaalla on laskettu sote-uudistuksen rahoitusvajeen olevan alkuvaiheessa vähintään 300 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa säästöinä 6 000 hoitajaa vähemmän, siis 6 000 hoitajaa vähemmän. [Susanna Huovinen: Hurjia lukuja!]

Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri Orpo — eikä nyt pidä sortua ylimielisyyteen — mitä luulette sairaanhoitajan, kätilön, lähihoitajan tai osastolla lisäpaikalla olevan potilaan ja hänen huolissaan olevien omaistensa ajattelevan siitä, että te aiotte leikata näin mittavat summat hoitajien työpaikoista ja ihmisten hoivasta. Kuka hoitaa sairaat ja apua tarvitsevat?

16.07 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Vastaan tähän kysymykseen, kun tämä maakuntien rahoituslaki, johon tämä asia liittyy, sattuu olemaan minun esittelemäni laki.

Ensinnäkin haluan korjata sen, että Helsingin palveluista ei olla leikkaamassa 100:aa miljoonaa euroa, eikä myöskään Uudenmaan palveluista. [Olavi Ala-Nissilä: Se on väärä tieto!] Tässä muutama viikko sitten julkistettiin tuoreet rahoituslaskelmat maakunnittain, ja Uudenmaan osalta se näyttää sitä, että siellä on plus 1 euro per asukas niin sanotusti voittoa, kun 2020 lasketaan rahoitus vuosien 2018 ja 2019 kuntien sote-käyttömenojen keskiarvon perusteella. Tämä on fakta, ja tämä on tässä vaiheessa rahoituslaskelma, ja huhtikuussa päivittyvät uudet laskelmat.

Mutta tämä teidän kysymykseenne liittyy siihen, että Uudenmaan valmistelussa on tehty tällainen kauhuskenaarioanalyysi siitä, että jos tämä toimeenpano ei onnistu, niin sieltä saattaa tulla jopa 200—400 miljoonan euron kustannuspaine. [Susanna Huovinen: Ei tämä ole toimeenpanokysymys, tämä on rakenneasia!]

16.08 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen sote-mallin yhtälö on itse asiassa aivan järjetön. Tätä mieltä ovat asiantuntijat, ja asiantuntijat tietävät, mistä puhuvat.

Kaupunkialueella väkimäärä kasvaa, ja se tarkoittaa palveluiden tarpeen määrän kasvua. Mikäli maakunta- ja sote-lait menevät läpi täällä eduskunnassa, tarkoittaisi se esimerkiksi omassa maakunnassani Uudellamaalla, että meille tulisi melkein 200 henkilön mammuttiluottamushenkilöorganisaatio, jonka ensimmäisenä tehtävänä olisi tehdä säästöjä arviolta noin 300 miljoonalla eurolla. [Ben Zyskowicz: Kasvavatko kustannukset, vai eivätkö ne kasva?]

Mistä te, ministeri Orpo, leikkaisitte — vanhuksilta, perheiltä, terveydenhuollosta, sosiaalipalveluista? Mistä te leikkaisitte? [Oikealta: Mistä te leikkaisitte?]

16.09 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta sen, että tämän uudistuksen myötä tästä maasta poistuu noin 70 kuntayhtymää ja sitä kautta valtava määrä hallintoa. Eli voisimme laskea myös, minkä verran Uudenmaan maakunnan alueella on tällä hetkellä luottamusmiesorganisaatioita näitten nykyisten yhtymien ja erilaisten isäntäkuntamallien kanssa.

Mutta itse peruskysymykseen. Tästä Uudenmaan tilanteesta, kun sanottiin, että se ei pidä paikkaansa, että nämä olisivat näistä muutostalannuksista: minulla sattuu olemaan edessäni tämä paperi, johon perustuu tämä arvio 200—400 miljoonaa euroa, ja siellä on arvioitu tällaisista kauhuskenaariota, jossa palkkaharmonisaatio viedään ihan täyteen mitaan nopeasti, erilaiset muutostalannukset, sopeuttamisriskit ynnä muuta. Eli he ovat laskeneet, mikä on minusta aivan oikein. Pitää totta kai jokaisessa maakunnassa käyttää pal-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

jon energiaa tässä esivalmistelu- ja valmisteluvaiheessa siihen, että tulevat ne kustannukset esille. Mutta tämä on todellakin se kauhuskenaario, jos kaikki menee pieleen.

16.10 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksinkertaistettuna: Valtio antaa maakunnille könttäsunnan rahaa, jolla maakunta sitten järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut asiakkaille. [Ben Zyskowitz: Tähän saakka oikein!] Maakunta ei saa rahaa, ei saa ottaa lainaa, eikä sillä ole verotusoikeutta, se on täysin riippuvainen valtion rahoituksesta. [Ben Zyskowitz: Edelleen oikein!] Samalla hallitus on asettanut 3 miljardin euron säästötavoitteet, leikkaustavoitteet, ja nyt kun maakunnat ovat täysin riippuvaisia valtiosta, niin valtio voi käyttää omaa valtaansa ja antaa sen 3 miljardin euron säästötavoitteen maakunnille ja maakuntien on tästä syystä pakko toteuttaa ne säästöt, [Ben Zyskowitz: Tämäkin on totta, eikös ne kustannukset kasvakaan?] mitä hallitus nyt odottaa.

Arvoisa ministeri Orpo, asiantuntijat ovat teidän kanssanne eri mieltä, he ovat olleet sitä mieltä, että hallituksen arvio on väärä. Kuinka te suhtaudutte siihen näkemykseen, että asiantuntijat arvioivat, että tästä tulee jopa lisäkustannuksia? Millä te tulette rahoittamaan tämän? Tuletteko nostamaan asiakasmaksuja? [Puhemies: Aika!] Siirrätekö osan asiakaspalvelumaksuista asiakkaille itselleen? [Ben Zyskowitz: Miten samaan aikaan kustannukset kasvaa ja ei kasva?]

Puhemies Paula Risikko: Pidetään minuutista kiinni, niin että kaikki ehtivät puhua.

16.11 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aikaisemmin kerroin, tämän vuosituhaten aikana Suomessa sosiaali- ja terveyspalveluiden kulut ovat kaksinkertaistuneet. [Ben Zyskowitz: Kuulitteko?] Se lisäys tarkoittaa muistaakseni 5:tä miljardia. Meillä on vanheneva väestö. Tämä tulee tarkoittamaan, että seuraavan vuosikymmenen aikana tämä kehitys tulee olemaan aivan hurjaa. Siksi meidän pitää tehdä tämä uudistus, saada vahvemmat järjestäjät. Me olemme kaikki olleet samaa mieltä tässä salissa siitä, että me tarvitsemme vahvemmat järjestäjät. Kun on noin 18 maakuntaa, siihen tarvitaan vahva valtion ohjaus. Te itse asiassa puhutte ihan oikeita asioita, olette hyvin perehtynyt, mutta yksi iso virhe siinä on. Me yritämme rajoittaa sitä kovaa kustannusten nousua tällä uudella järjestelmällä, ja sen tavoite on käyttää 3 miljardia vähemmän [Susanna Huovinen: Se ei toteudu tällä!] kuin mihin nykyjärjestelmä johtaisi. Tehdään parempi järjestelmä, niin että on sujuva hoitoonpääsy, lääkäriin pääsee, on hyvät hoitoketjut, käytetään teknologiaa hyväksi [Puhemies koputtaa] ja on paljon yksinkertaisempi malli kuin nykyinen satojen järjestäjien ja tuottajien hässäkkä.

16.12 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämässä sote- ja maakuntauudistuksessa maakunta päättäisi, missä ja mitkä maakunnan sote-palveluyksiköt säilyisivät. On vain niin, että vaikka maakunnan naiset ja miehet kuinka haluaisivat, kaikki ei tule säilymään. [Ben Zyskowitz: Tämäkin on totta!] Esitättäkö te aivan vakavissanne, kun meillä on sitten tämä markkinamalli eli niin kutsuttu valinnanvapaus, että vaikkapa tehostetun palveluasumisen piirissä olevat vammaiset ja heikkokuntoiset vanhuksat pystyisivät ja ryhtyisivät arvioimaan, onko heidän saamansa palvelun taso nyt hyvä ja kattava, ja lähtisivät kilpailuttamaan ja urakoimaan itselleen uutta tehostetun palveluasumisen paikkaa niin sanotun valinnanvapauden turvin, jos muualta sitä olisi saatavissa, vaikka paikkakunnalla ei tätä toista palveluntarjoajaa olisikaan eikä edes lähimail-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

lakaan? Esittekö, että vanhukset ja vammaiset näin voisivat tehdä valinnanvapauden turvin? [Ben Zyskowicz: Kysyttekö te ihan tosissanne?]

16.13 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin perusasia on se, että jokainen maakunta tekee maakuntastrategian, joka pitää sisällään sote-palvelustrategian ja myös palvelulupauksen ja myös esityksen siitä, minkälainen palveluverkko siellä maakunnassa on.

Mitä tulee sitten erikseen vanhusten ja vammaisten palveluihin, niin minä ajattelen kyllä niin, että myös tämä henkilökohtainen budjetti — tänään hyväksyimme valinnanvapauslain tuolla valtioneuvoston istunnossa — ja toisaalta nämä asiakassetelit tulevat tuomaan lisää välineitä sille maakunnalle järjestää vanhuksille ja vammaisille paremmin räätälöityjä palveluita.

16.14 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Orpo, mainitsitte puheenvuorossanne, että jos sotea ei tehdä, niin vaarana on, että palvelut heikenevät ja verotus kasvaa. Uudellamaalla, kuten kotikunnassani Espoossa, on jo arvioitu, että verorasitus kyllä kasvaa tämän soten myötä.

Nostaisin tässä esille ikääntyneet ja kotihoidon soten keskiössä. THL tutki vanhuslain aikaan, että kun kotihoitoon tuli entistä enemmän ihmisiä hoidettavaksi, niin hoitajien määrä väheni. Mitenkä te lupaatte, että tulevaisuudessa tässä sotessa riittää hoitajia sinne kotihoitoon?

Sitten vielä yksi hyvin tärkeä kysymys. Kukaan kansalainen ei ymmärrä tästä sotesta yhtään mitään. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Olen saanut valtavasti yhteydenottoja — Ben Zyskowicz, varmasti te myös — että mitä se sote tarkoittaa. Voitteko te vääntää sen selkokielellä ihmisille, koska ihmiset kysyvät, että ”mikä ihmeen sote-keskus, onko se terveysasema, minne minä tulevaisuudessa menen, pääsenkö minä röntgeniin, entä magneettikuvaan, eihän sinne tänä päivänäkään pääse”? [Puhemies koputtaa] Ja missä on se Roope Ankan [Puhemies: Aika!] rahakirstu, mistä raha tähän kaikkeen löytyy?

16.15 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan erityisesti tähän loppupään kysymykseen informaation tarpeesta.

Me jaamme hallituksessa sen ajatuksen todella, että me tarvitsemme ymmärrettävää, arkikielistä informaatiota tästä uudistuksesta, ja voin kertoa teille, että itse asiassa tänään on alkanut valtioneuvoston yhteinen Maakunta tutuksi -kampanja. Se sisältää sitä viestintää, joka nimenomaan on tarkoitettu asukkaille, kansalaisille, ymmärrettävässä kielellisessä muodossa, ja tätä tullaan jatkamaan tulevien kuukausien aikana. Minä itsekkin myönnän, ja minä tiedän sen, ja täällä varmasti koko aition puolella ja myös siellä puolella tiedetään se, että yleensä kun puhutaan soten järjestämisestä ja tuottamisesta, niin ne termit ovat sellaisia, että siinä saa itsekkin olla tarkkana, että varmasti menee oikein. Mutta meidän veloitteemme on myös tehdä sellaista materiaalia, jolla pystytään tätä informaatiota jakamaan jokaiseen kotiin ja jokaiselle ihmiselle ja myös vähemmistökielillä.

16.16 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-malli sisältää valtavia riskejä: kustannukset uhkaavat paisua, asiakasmaksut nousta, erikoissairaanhoido heikentyä, paljon palvelua tarvitsevien palvelukokonaisuudet pirstoutua ja terveyserot kasvaa.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Arvoisa puhemies! Maakunnille tulee myös muita tehtäviä kuin sote-tehtäviä. Tärkeinä tehtävinä ovat myös niin sanotut kasvupalvelut, sisältäen työllisyydenhoidon palvelut. Kun te rakennatte sote-järjestelmän, joka siirtää verorahat kansainvälisten terveysjättien tasakuun, niin maakunnille ei jää juuri rahaa hoitaa näitä muita elintärkeitä tehtäviä, kuten työllisyydenhoitoa. Maakunta ei saa verotusoikeutta, se ei voi ottaa lainaa, mutta sen kustannukset uhkaavat hallituksen sote-mallin myötä kasvaa. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Miten maakunnille jää rahaa hoitaa työllisyydenhoidon tehtävät, kun te rakennatte sote-mallin, joka syö kaikki rahat? [Puhemies: Aika!] Ja jäävätkö työttömät nyt heitteille?

16.17 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnan käsittelyssä on tämä maakuntien rahoituslaki, jossa kerrotaan myös, miten ja mistä se yleiskatteellinen rahoitus koostuu. Ja se on totta, me kaikki tiedämme sen, että sosiaali- ja terveyspalveluihin menee lähes suurin osa sieltä, mutta siellä yleiskatteellisessa rahoituksessa on selvästi myös kasvupalveluihin tarkoitettua rahoitusta.

Haluan ministeri Lintilän puolesta, jonka asia tämä erityisesti on, myös todeta sen, mikä innovaatio siellä on, tämä allianssimalli, että kunnat ja maakunnat pystyisivät jatkossa myös laittamaan omia resurssejaan enemmän yhteen. Sekin on tärkeä asia työvoima- ja elinvoimapalveluitten kannalta: on todella tärkeätä, että kaikki se resurssi, mitä siellä maakunnissa ja paikallisesti on, pystytään hyödyntämään työllisyyden parhaaksi.

16.18 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Vi behöver en vårdreform, men vi behöver en bra vårdreform. Nu ser det inte ut som om vi skulle få en sådan, tvärtom är det många sakkunniga som har sagt att de målsättningar regeringen har inte kommer att uppnås. Inte heller de ekonomiska målsättningarna.

Arvoisa hallitus, monet Suomen johtavista asiantuntijoista ovat todenneet, että sote-uudistuksen tavoite kustannussäästöistä ei ole toteutumassa. Ja nyt, arvoisa hallitus, haluaisin tietää, mihinkä laskelmiin perustuu se, että me tulevaisuudessa säästämme 3 miljardia. Tämä on erittäin suuri kysymys, koska se liittyy Suomen talous- ja finanssipolitiikkaan. Se liittyy siihen, miten meidän kestävyysvaje kehittyy tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Jos meille on pakko maakuntia antaa, niin antakaa maakunnille oikea itsehallinto, antakaa maakuntien itse päättää verotuksesta, tuloistaan [Puhemies koputtaa] ja myös siitä, mitä leikataan missäkin sairaalassa. [Mikaela Nylander: Exakt!]

16.19 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin olen kuvannut, nykyjärjestelmällä nämä menot ovat kaksinkertaistuneet tämän vuosituhannen aikana. Jos me emme muuta järjestelmää, niin me olemme erittäin vaikeassa tilanteessa.

Maakunnille tullaan asettamaan erittäin tiukat tavoitteet, kriteerit, laatuvaatimukset, palvelun järjestämisvaatimukset, jotta me huolehdimme koko Suomessa ihmisille tärkeistä sosiaali- ja terveyspalveluista. [Eva Biaudet: Pitääkö palveluja vähentää?] Tämä lakiperusta on perusta myöskin sille, että taloudellinen raami pitää. Sanotaan, että se lakiperusta on puolet tästä kokonaisuudesta. Toinen puoli tulee toimeenpanon myötä. Siihen nyt pitää päästä. Tämä lakipaketti pitää viedä läpi, mennä toimeenpanoon, tehdä hyvä järjestelmä, rakentaa se maakunnissa, mitä työtä tällä hetkellä tehdään — huolehtia, että tästä tulee hy-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

vä. Sitä kautta, toimeenpanon kautta, pystytään saamaan aikaan se 3 miljardin säästö. Nytkin meillä on lähes identtisiä maakuntia. [Puhemies: Aika!] Toisessa hoidetaan tehokkaasti ja toisessa paljon kalliimmin. Se kertoo, kuinka tärkeää se toimeenpano [Puhemies: Aika!] tässä on. [Eva Biaudet: Ei riitä, nyt siirretään vastuuta toimeenpanolle!]

16.20 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Monissa kunnissa on nyt tehty ulkoistuspäätöksiä, koska hallituksen malli on saanut pelkäämään, että edessä on joka tapauksessa leikkauksia: maakuntarahoitus ei tule riittämään, ja joudutaan sulkemaan oma terveyskeskus tai siirtämään omat vanhukset sieltä omasta kotikunnasta toiselle puolelle maakuntaa.

Arvoisa valtiovarainministeri, vääntäkää nyt meille rautalangasta, miten tämä on mahdollista, että tällä mallilla ollaan hakemassa niitä 3 miljardin säästöjä mutta kuitenkin samanaikaisesti voitaisiin varmistaa se, että tällä annetulla rahoituksella tullaan pärjäämään siellä maakunnissa ilman, että edessä on massiivinen omien terveysasemien tai vanhusten palveluasuntojen alasajo. [Susanna Huovinen: Juuri näin, erinomainen kysymys!]

16.21 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä tällä hetkellä Suomessa tapahtuu ja mitä on tapahtunut viimeisen 10–20 vuoden aikana, on ollut se, että meidän sosiaali- ja terveyspalvelut ovat monilla alueilla rapautuneet. Terveyskeskukseen ei pääse. Se oli se perimmäinen syy, miksi tähän sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiseen on lähdetty — ja koska me tiedämme, että muun muassa väestön ikääntymisestä johtuen nämä kulut tulevat kasvamaan räjähdysmäisesti ensi vuosikymmenen aikana. Siksi me lähdimme tähän.

Valinnanvapaus tulee tarjoamaan työvälineen siihen, että lääkäriin pääsee sujuvasti, [Eduskunnasta: Joko lisätään palveluja tai säästetään, ei voi tehdä molempia!] ja hyvä hoitoketju vahvan järjestäjän, sen maakunnan, hoitamana takaa sen, että tästä järjestelmästä tulee hyvä. [Eva Biaudet: Miten?]

Hyvät kollegat, nyt on havahduttu siihen, että jos tätä uudistusta ei tehdä, niin isot monikansalliset terveysyhtiöt valtaavat Suomen, mitä tapahtuu tällä hetkellä. [Välihuutoja vasemmalta] Nykyisen lainsäädännön puitteissa hallitus pelastaa Suomen näiltä suurilta yhtiöiltä. [Hälinää — Puhemies koputtaa — Vasemmalta: Melkoinen uutinen! — Eva Biaudet: Se on suuri lupaus!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys kustannuksista sote-uudistuksessa (Aino-Kaisa Pekonen vas)

Suullinen kysymys SKT 22/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vasemmistoliiton eduskuntaryhmällä on samanlainen kysymys, joten jatkamme heidän kysymyksellään.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Keskustelu

16.22 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen tänään antama lakiesitys kyllä valitettavasti osoittaa, että hallitus ei arvosta asiantuntijoita eikä anna tutkimustiedolle minkäänlaista painoarvoa. Hallitus pitää tällä hetkellä härkäpäisesti kiinni lehmänkautopastaan, joka ei toteuta mitään sote-uudistukselle annetuista alkuperäisistä tavoitteista. [Vasemmalta: Juuri näin! — Oikealta: Ei pidä paikkaansa!] Viimeksi eilen sote-asiantuntijaprofessorit totesivat yksimielisesti, ettei nyt esitetty malli onnistu hillitsemään kustannuksia. Päinvastoin, tämä uudistus tulee kasvattamaan kustannuksia entisestään. Millä se maksetaan? Luvattujen 3 miljardin säästöjen sijasta tiedossa on siis lisää menoja. Korotatko te asiakasmaksuja? Hallitus on kyllä väittänyt kantavansa huolta julkisesta taloudesta, kun se on leikannut perusturvasta ja koulutuksesta, mutta terveysjäteille piikki näyttää olevan teillä auki.

Kysynkin hallitukselta: [Puhemies koputtaa] aiotteko te nyt pitää huolta julkisen talouden kestävydestä ja vetää pois [Puhemies: Minuutti!] tämän esityksen? Teillä on siihen mahdollisuus.

16.24 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Puutun tähän kysymyksen ensimmäiseen osaan, jossa väitettiin, että me emme arvosta asiantuntijoita. Se ei kyllä pidä paikkaansa. [Välihuutoja] Me olemme koko tämän lakipaketin valmistelun ajan tehneet tiivistä yhteistyötä asiantuntijoiden kanssa ja kuulemme myös heidän kantansa. Mutta samalla haluan todeta teille, että myös niiden satojen virkamiesten, jotka myös ovat olleet valmistelemassa tätä lakikokonaisuutta, asiantuntemukselle pitäisi antaa arvo, tai sille, että me olemme syksyllä 2016 teettäneet kansainvälisen arvioinnin ja tämä kansainvälinen arviointipaneeli, asiantuntijapaneeli, sanoi tästä meidän mallista, jossa lähdetään maakuntamallilla tätä sote-uudistusta viemään eteenpäin, että tämä on kaiken kaikkiaan hyvä. Ja voin sanoa sen, että on myös paljon tutkimusnäyttöä siitä, että myös monituottajamalli voi tuoda kustannussäästöjä, vaikka sitä ei tällä vasemmalla laidalla oikein haluta uskoa. [Välihuutoja vasemmalta — Kari Uotila: Oikealla laidallakin on epäilyksiä!]

16.25 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin tässä valtiovarainministeri Orpon listaamia tavoitteita sote-uudistukselle. Hän puhui terveyserojen kaventamisesta, hoitoonpääsyn nopeuttamisesta, puhui integraatiosta ja kustannussäästöistä, mutta ongelma tällä hetkellä on se, että tuon ministeriaation ulkopuolelta ei löydy asiantuntijaa tai tahoa, joka uskoisi siihen, että teidän mallilla näihin tavoitteisiin päästään. [Vasemmalta: Zyskowicz korkeintaan!] Sen sijaan hallituksen sote-mallista puuttuu kokonaan integraatio eli se keskeisin väline, jolla järkeviä kustannussäästöjä piti saada aikaan, ja sen sijaan siihen sisältyy useita sellaisia elementtejä, jotka tulevat nostamaan julkistalouden kustannuksia jopa 3 miljardilla asiantuntija-arvioiden mukaan. [Susanna Huovinen: Juuri näin, ja sitten leikataan!]

Petteri Orpo, teidän johdollanne tämän vaalikauden aikana on julkistalouden tasapainoon viitaten leikattu erittäin kovalla kädellä pienituloisilta suomalaisilta ja koulutuksesta. Miten te kehtaatte seistä tällaisen esityksen takana? [Sari Sarkomaa: Oletteko lukeneet esityksen?]

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

16.26 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, mitä tämän hallituksen aikana on tehty julkiselle taloudelle ja sitä kautta suomalaisten hyvinvoinnin tulevaisuudelle, on mielestäni sellaista työtä, ja ne saavutukset puhuvat puolestaan, että minä kyllä kehtaan seistä selkä suorana täällä ja puolustaa sitä työllisyys- ja talouspolitiikan linjaa, [Paavo Arhinmäki: Hei, sote-uudistuksesta kysyttiin!] joka tuottaa tulosta.

Se, että meillä on kestävä julkinen talous — josta tässä kai oli myöskin kyse — tarvitsee nyt sen, että me teemme nämä päätökset sosiaali- ja terveystalouden uudistamisesta. Tässä uudistuksessa on kaikki ne elementit, joita itse asiassa kaikki nämä eduskuntaryhmät, jotka täällä tänään ovat, ovat olleet eri vaiheissa haluamassa: laajemmat hartiat, integraatio, nopeampi hoitopääsy. Tämä kokonaisuus pitää nyt päättää ja jatkaa eteenpäin. Mikään ei ole vastuuttomampaa suomalaisten ihmisten palveluiden puolesta ja tulevaisuuden puolesta kuin se, että me jättäisimme tämän nyt tekemättä. Meidän on tehtävä nämä päätökset [Puhemies koputtaa] jatkaa työtä yhdessä suomalaisten palveluiden puolesta.

16.27 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on halpamaista pistää virkamiehiä tässä asiassa vastuuseen. Kyllä tässä on kysymys siitä, että hallitus poliittisesti on ohjannut tämän mallin juuri tällaiseksi kuin se on olemassa. Niin kuin täällä todettiin edustaja Anderssonin toimesta, yhtään henkilöä, tahoa tai asiantuntijaa tuon aition ulkopuolella ei löydy, joka olisi sitä mieltä, että tämä ei nosta kustannuksia eikä lisää byrokratiaa, vaan toteuttaa niitä tavoitteita, jotka tälle uudistukselle yhdessä asetettiin aikaan.

Arvoisa ministeri Orpo, minunkin on kysyttävä teiltä, että kun asiantuntija-arviot vaihtelevat 1,5 miljardista 4 miljardiin lisäkustannuksia, miten te meinaatte rahoittaa tämän. Meinaatko korottaa veroja, meinaatko korottaa asiakasmaksuja vai heikentää ihmisten palveluita? Nämä kolme vaihtoehtoa teillä on edessä. Mitään muuta en näe.

16.28 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rinteen malli, joka on se, että ajetaan fillarilla yli tämän [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei!] koko uudistuksen, se jos joku romuttaa ihmisten palvelut, jos me jatkamme tällä nykyjärjestelmällä. Meidän on tehtävä näitä päätöksiä, mentävä eteenpäin.

Tässä on ne elementit, niin kuin sanoin aikaisemmin, jotka te tunnette hyvin. Viime eduskuntakaudella kuntayhtymäpohjainen maakuntamalli todettiin perustuslain vastaiseksi. Silloin todettiin, että tarvitaan demokraattinen järjestelmä. On todettu yhdessä, että tarvitaan laajemmat alueet. Silloin me olemme tässä rakenteessa, mikä meillä nyt on. [Eva Biaudet: Parempi mennä fillarilla kuin mopolla kuiluun! — Kokoomuksen ryhmästä: Katepillarilla!] Ja, hyvät ihmiset, tämä on kuitenkin kysymys hallinnosta, se on oma asiansa. Kaikkein tärkein asia on ne palvelut, ja tällä kokonaisuudistuksella, sen eteenpäinviemisellä, määrätietoisella työllä, hyvällä jatkotyöllä me pystymme huolehtimaan siitä, että palvelut säilyvät ja paranevat, hoitoon pääsee ja rahatkin riittävät.

Te olette olleet puolen vuoden välein aina eri mieltä siitä, [Puhemies koputtaa] millä mallilla nämä pitäisi järjestää. Sekin olisi joskus kiva kuulla, mikä on sosiaalidemokraattien vaihtoehto. [Oikealta: Se on ”ei”! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Rauhoitutaan! — Seuraavaksi otetaan perussuomalaisten eduskuntaryhmän kysymys, nimittäin heidänkin kysymyksensä liittyy tähän, ja jatkamme tätä samaa teemaa. Kysymyksen esittää edustaja Meri.

16.29 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on mukava kuulla, että ministeri Orpon mielestä hallitus pelastaa Suomen, mutta asiantuntijat nyt ovat olleet siitä myös hieman eri mieltä. Hallitus myös rikkoo omaa ohjelmaansa siinä mielessä, että puhuitte, että kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet tätä haluamassa ja tätä tekemässä, mutta kuitenkin ohjelmassa tämän piti edetä asteittain.

Kaikkihan tietävät nyt sen, että tämä on keskustan ja kokoomuksen valtapeliä, eli kokoomus halusi valinnanvapautta, joka on nyt sitten typistynyt, ja keskusta halusi maakuntaudistuksen. Nyt kun te kehuitte sitä, että tämä on niin hyvä malli, niin minkä takia kokoomuksen edustajia on tarvinnut paimentaa, että he pysyisivät riveissä? Kertokaa meille, onko tämä nyt sitten tosiaan niin hyvä uudistus, kun osa teidän edustajistakin itse sitä vastustaa. Aiotteko pyytää hallituksen eroa, jos tämä ei etene, kuten pääministeri on jossakin välissä väläytellyt? Menettekö te nyt oikeasti palvelut vai valtapeli edellä? Kertokaa se nyt rehellisesti Suomen kansalle. Puhutaan asioista eikä mennä näiden [Puhemies: Aika!] kauniiden korulauseiden taakse. — Kiitos.

16.31 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä on, kuulkaa, ihan vakavasti kyse ihmisten palveluista. [Paavo Arhinmäki: Nimenomaan!] Tänä päivänä ne ihmiset, joilla ei ole rahaa, joilla ei ole vakuutusta tai työterveydenhuoltoa, [Mikaela Nylander: Siksi olemme huolissamme!] ovat siellä terveyskeskuksen jonossa, terveyskeskuksessa, johon ei ole saatu lääkäreitä. Siis osassa Suomea terveyskeskukset pelaavat edelleen, mutta on aivan liian suuri osa Suomea, jossa ei pääse lääkärin vastaanotolle, ei saa hoitoa.

Valinnanvapaus on aidosti malli, joka takaa sen, että hoitoon pääsee nopeammin. Se tuo sinne kilpailua sopivalla tavalla ja sitä kautta tarjontaa. Me olemme hallituksessa yhteistuumin päättäneet nämä. Tekin olitte vielä hyväksymässä ne peruseriaatteet, [Leena Meri: Ne ovat muuttuneet!] mutta teitä ei pystynyt riittävästi paimentamaan, ja nyt te ette olekaan enää mukana. [Välihuutoja — Leena Meri: Meillä on omatkin mielipiteet!] Me olemme sen jälkeen jatkaneet työtä, hioneet, hioneet vielä, viimeisillä metreillä valinnanvapausmallia hiottiin. [Puhemies koputtaa] Minä toivon, että kaikki rauhallisesti paneutuvat siihen viimeiseen versioon ja tähän koko pakettiin. Meillä on aikaa kevät täällä eduskunnassa käsitellä näitä. [Puhemies: Aika!] Tehdään hyvä uudistus.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys valinnanvapaudesta sote-uudistuksessa (Anna-Maja Henriksson r) Suullinen kysymys SKT 23/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Koska myös ruotsalaisella eduskuntaryhmällä on samaan teemaan liittyvä kysymys, otetaan se tässä ja jatketaan debattia. Edustaja Henriksson.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Keskustelu

16.32 Anna-Maja Henriksson r: Arvoisa puhemies! Tiedämme, että lausuntokierroksen aikana korkein hallinto-oikeus on ollut sitä mieltä, että tämä valinnanvapauslakipaketti pitäisi lähettää EU-komissiolle notifioitavaksi. Nyt hallitus on kuitenkin päättänyt, että näin ei tehdä. Voisitteko, arvoisa hallitus, selittää nyt koko kansalle, miksi olette siinä uskossa, että te tiedätte paremmin kuin korkein hallinto-oikeus tässä asiassa, ja voisitteko selittää, miksi te otatte tällaisen riskin? Nyt ei olisi varaa pelata uhkapeliä, kun on kyse näin valtavasta uudistuksesta. Ei voi olla niin, me emme voi ottaa sellaista riskiä, että tulee sitten kielteinen päätös EU:sta ja me joudumme tekemään kaikki uusiksi.

Hur kommer regeringen att agera? Nu är det nämligen så att den här frågan om notifieringen i EU-kommissionen är olöst. Regeringen har sagt att man inte tänker skicka paketet dit, högsta förvaltningsdomstolen anser att man borde skicka dit det. Varför spelar man hasard, varför tar man inte den tid man behöver för att få den här frågan utredd?

16.33 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moneen kertaan on julkisuuteen sanottu, että me arvioimme sen pohjalta, mitä useamman ministeriön virkamiehet ovat meille arvioineet, oikeusministeriön, TEMin, valtiovarainministeriön ja STM:n kautta, että meidän sosiaali- ja terveysjärjestelmä, mukaan lukien tämä valinnanvapauslakiesitys, ei ole taloudellista toimintaa vaan se perustuu tähän solidaarisuusperiaatteeseen, ja sen takia me emme laita tätä niin sanotusti Brysseliin esitarkastukseen eli notifikaation piiriin. [Timo Harakka: Korkein hallinto-oikeus!] Tämä on se perusta.

Mitä tulee korkeimman hallinto-oikeuden lausuntoon, jota eilen viimeksi luin, niin minä katsoin hyvin tarkasti sen, mitä siellä joulukuussa oli kirjoitettu. Siinä viitattiin siihen lausunnolla olleeseen valinnanvapausesitykseen, jossa oli epäselvästi tämä asia sanottu. Jos te nyt vertaatte myös meidän hallituksen esitykseen, joka tänne on huomenna tulossa käsiteltyyn, niin siinä tämä on sanottu hyvin selvästi: Suomen malli ei ole [Puhemies koputtaa] taloudellista toimintaa.

16.34 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo, kuunnelkaa nyt tarkkaan. Me tarvitsemme isompia kokonaisuuksia hoitamaan tätä sosiaali- ja terveyspalveluitten tehtävää. Siitä ollaan oltu koko ajan yhtä mieltä. Me tarvitsemme niihin asioihin korjausta, jotka vaativat korjausta: ei päästä lääkäriin, siis hoivan piiriin, ikäihmisten asiat eivät ole kunnossa, hoiva ei ole kunnossa, lastensuojelussa on ongelmia ja niin edelleen. Me kaikki tunnistamme nämä ongelmat.

Tällä teidän mallillanne mennään markkinoille 5 000 miljoonan euron edestä. Annetaan markkinoille tämä koko perusterveydenhuolto ja sosiaalipalvelut. Te olette johtamassa tilanteessa, jossa särkyy se, mikä on ehjää, sitä, mikä on rikki, ei tulla korjaamaan. Miksi teette tällaista mallia? Teidän lähtökohtanne tälle koko uudistukselle on se lehmänkauppa, jonka teitte keskustapuolueen kanssa: saadaan maakuntamalli ja saadaan [Puhemies koputtaa] toisaalta tämä markkinamalli näihin sosiaali- ja terveyspalveluihin, [Puhemies: Aika!] iso veroraha. [Ilkka Kanerva: Nyt oli jo kolmas kerta sama puheenvuoro!]

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

16.35 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnallisvaalien alla olimme Lahdessa vaalipaneelissa. Meillä oli käytännössä tämä ratkaisu silloin olemassa. Te sanoitte silloin, edustaja Rinne, että poistakaa tämä pakkoyhtiöittäminen, niin tämä malli voidaan hyväksyä. [Oikealta: Oho!] Se on sittemmin poistettu. [Oikealta: Täähän on Rinteen malli!] Eli silloin se kävi, nyt te olette keksineet taas uusia asioita, miksi vastustaa tätä.

16.36 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistus tarvitaan. Se tarvitaan sen takia, että terveys- ja hyvinvointieroja täytyy pystyä kaventamaan, kustannusten kasvua pitää pystyä hillitsemään ja saumattomat hoivaketjut tarvitaan ehdottomasti.

On kuitenkin vastuutonta ajaa sellaista mallia, joka ei toteuta yhtään näistä tavoitteista. Se on täysin vastuutonta. Ja alusta ei tarvitse aloittaa. Riittää, että hylätään ja luovutaan siitä kokoomuksen ja keskustan ”maakunnat mulle, markkinat sulle” -lehmänkauppamallista. Paljon hyvää työtä on tehty. Kun tästä lehmänkaupasta luovutaan, voidaan viedä uudistusta eteenpäin. Hallituksen malli ohjaa rahavirrat yksityisiin sote-keskuksiin ja kustannukset maakuntien liikelaitoksiin. Hallituksen malli pitää päätöksentekokyvyn ja rahoituskyvyn suoraan ministeriössä ja antaa maakunnille mahdollisuuden päättää, mistä leikataan. Ja kun kustannukset kasvavat yhdessä paikassa, toisesta pitää leikata. Siksi kysymys kuuluu: mistä kokoomus ja keskusta leikkaavat 3 miljardin euron edestä? Tämän vaalikauden aikana se on nähty: [Puhemies koputtaa] köyhiltä ja koulutuksesta.

16.37 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Jatkan vielä hetken siitä notifikaatiosta. Kun on käyty semmoista kysymyskeskustelua myös siitä, että onko käyty niiden virkamiesten kanssa keskustelua, niin minä voin todeta, että epävirallista keskustelua on käyty. Ja ministeri Saarikkokin olisi ollut valmis menemään sinne, mutta häntä ei otettu tässä asiassa vastaan. Eli tällaista on käyty.

Mutta sitten tähän edustaja Aallon puheenvuoroon: Minun täytyy kyllä sanoa, että mikä on se teidän mallinne, sitä ei ole kyllä kuultu ollenkaan, ei tässä salissa millään tavalla. Se jää kysymyksenä tähänkin leijumaan. [Välihuutoja]

Mutta sitten haluan sen todeta, että kun tässä salissa on haluttu vuodesta 2011 asti, ainakin, tehdä sote-uudistus ja kaikki mallit ovat toinen toisensa jälkeen perustuslakivaliokuntaan kaatuneet, niin on täysin vastuutonta, jos nyt ei viedä uudistusta eteenpäin. Jos tätä uudistusta ei viedä eteenpäin, menee taas vuosikausia, ja tällä porukalla, kun tätä katsotaan, ei kyllä taida minkäänlaista uutta mallia enää syntyä. [Välihuutoja]

Puhemies Paula Risikko: Ensi viikolla meillä on mahdollisuus keskustella tästä aiheesta lisää: meillä on koko ilta aikaa keskustella. Nyt me menemme seuraaviin kysymyksiin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys tasa-arvon edistämisestä (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 24/2018 vp

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.38 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! 85 suomalaista professoria ja tutkimuspäällikköä arvosteli tämän kauden alussa Sipilän hallituksen ohjelmaa siitä, että tasa-arvonäkökulma puuttui siitä täysin. Hallitusohjelmaan ei oltu kirjattu lupausta tasa-arvosuunnitelman edistämisestä, eikä hallitus ollut arvioinut budjettinsa tai kilpailukykysovimuksensa sukupuolivaikutuksia. Tutkijat kiinnittivät huomiota siihen, että hallituksen leikkauksista laskun maksaisivat naiset ja naisvaltaiset alat. Pääministeri Sipilä vastasi, ettei hallitusohjelmaan kirjata itsestäänselvyyksiä ja että hallitus päättää ensin ja selvittää vasta sen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Ilman sukupuolivaikutusten tiedostamista ja selvittämistä ei ole sukupuolitietoisia tasa-arvoa edistäviä päätöksiä. Niinpä kysynkin nyt kansainvälisenä naistenpäivänä varapääministeri Opolta: Miten sukupuolivaikutuksen arvioiminen nyt etenee? Oletteko esimerkiksi arvioineet tänään annetun valinnanvapausesityksen sukupuolivaikutuksia, ja koska hallitus muuttaa politiikkansa suunnan?

16.40 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän hallituksessa tasa-arvoasioista vastaava ministeri Annika Saarikko on parhaillaan matkalla tasa-arvokokoukseen Yhdysvaltoihin, hän ei ole siksi täällä. Hän tuntisi asiat parhaiten. Mutta kyllä sukupuolten välisen tasa-arvon toteutuminen ja edistäminen, naisten aseman edistäminen, niin työmarkkinoilla kuin muussakin on aivan keskeisiä tavoitteita, mitä tulee olla tällä hallituksella ja kaikilla hallituksilla. Me teemme laajaa sukupuolivaikutusten arviointia. Tätä pitää kehittää, ja tästä syystä olisikin hyvä, että ministeri Saarikko olisi täällä, koska hän tuntee tämän asian paljon paremmin. Mutta tämä on erittäin iso asia hallitukselle. Me olemme strategiaistunnossamme käsitelleet tasa-arvokysymyksiä juuri muutama viikko sitten.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.41 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin valtiovarainministeri Orpo tuossa sanoi, tasa-arvo kuuluu kyllä koko hallitukselle [Eva Biaudet: Kyllä, myös miehille! — Ilkka Kanerva: Erityisesti!] ja hallituksen teot kyllä osoittavat, että hallitus on ollut kokonaisuudessaan haluton edistämään tasa-arvoa, ja tästä vastuuta on turha vierittää ministeri Saarikolle yksin.

Hallitus petti lupauksensa uudistaa perhevapaajärjestelmän, joka olisi parantanut naisten asemaa työmarkkinoilla. Lomarahojen leikkaukset ja kilpailukykysovimukset ovat leikkaneet etenkin naisilta ja naisvaltaisilta matalapalkkaisilta aloilta. [Ben Zyskowiec: Teidän hyväksyitte kiky-sopimuksen!] Julkisen sektorin leikkaukset kuormittavat naisia, kun päivähoitoryhmiä suurennetaan, ja omaishoidon kasvattaminen on hallituksen tietoisena tavoitteena, ja sekin kasautuu naisille. Sipilän kaudella tasa-arvossa on otettu pelkästään

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

takapakkia. Milloin hallituksen lupaamat selvitykset alkavat tuottaa tekoja tasa-arvon edistämiseksi? Milloin ylipäätään alatte selvittää tekojenne tasa-arvoseurauksia?

16.42 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on pelkästään vahvoja ja viisaita naisia, ja heidän selkänsä taakse on tietysti joskus turvallistakin mennä, [Eva Biaudet: Heitä on hallituksessa vain kuusi!] mutta minä en todellakaan mene tässä ministeri Saarikon selän taakse. Totesin vain, että hän on matkalla tasa-arvokokoukseen ja työnjaossa hän on tietenkin vastuullinen tästä. Me vastaamme — jokainen ministeri omalla alallaan ja hallitus yhdessä — tasa-arvon toteutumisesta Suomessa, se on meille oikeasti sydämenasia.

Mitä tulee tekoihin, niin jo heti alkuvaiheessa naisten työnantajille tehtiin kertakorvaus, jolla pyrittiin naisten työmarkkina-asemaa parantamaan, äitiyden kustannuksiin vastaamaan. Se oli erittäin iso tasa-arvoteko, sitä ei esimerkiksi viime hallitus saanut aikaan, jossa tekin olitte mukana. Vaikka perhevapaaudistus nyt ei vielä edennytäkään, niin haluaisin nostaa esille muun muassa sen, kuinka paljon on perheiden eteen muuten tehty. Esimerkiksi varhaiskasvatustaksujen alentaminen [Puhemies: Aika!] merkittävällä tavalla on myöskin iso tasa-arvoteko, josta olemme erittäin [Puhemies: Pysytään minuutissa!] ylpeitä. [Välihuutoja vasemmalta]

16.43 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan tasa-arvoa Suomessa naisten ja miesten välillä, niin täytyy sanoa, että Suomi ei ole mikään takapajula. Mutta jos ajattelemme ammatteja, kuten hoitoalaa, kaupan alaa, siivousalaa ja lastentarhanopettajien tilannetta viime aikoina, niin naiset ovat todella taka-alalla: vastuullisia töitä, palkka todella minimaalinen. Hallitukset ovat vaihtuneet, vuodet ovat vierineet. Tässä ollaan takapajulassa Suomessa.

16.43 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on naistenpäivä, mutta tasa-arvo on asia, jonka puolesta pitää tehdä töitä vuoden jokaisena päivänä ja kaikkien hallitusten tässä maassa. On aivan selvää se, että meillä ei tasa-arvo tänä päivänä Suomessa toteudu: naisten palkat ja eläkkeet jäävät jälkeen miesten palkoista ja eläkkeistä.

Perhevapaaudistustakin on tällä hallituskaudella valmisteltu. Se ei tällä pohjalla edennyt, mutta olemme varmasti kaikki sitä mieltä, että sen tulisi jatkossa edetä seuraavan hallituksen ohjelmaan kunnianhimoisessa muodossa.

Tällä viikolla on myöskin noussut esiin keskustelua naisvaltaisten alojen palkoista, muun muassa varhaiskasvatuksessa. Ja vaikka palkkakysymykset ovat yksiselitteisesti tietysti työmarkkinoiden asia, eli niitä ei hallituksen ministeriäitiosta neuvotella vaan työmarkkinaosapuolet sopivat palkoista, haluan kuitenkin varhaiskasvatuksesta todeta sen, että se on erittäin arvokasta ja vaikuttavaa työtä ja sitä on vuosia Suomessa aliarvioitu. Siitä syystä pidän erittäin tärkeänä sitä, että [Puhemies koputtaa] varhaiskasvatuksen arvostusta ja merkitystä nostetaan ja että jokainen meistä huolehtii siitä, [Puhemies: Pysytään minuutissa!] että antaa sille työlle arvoa.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa, niin kaikki voivat vastata.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

16.45 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Alanko-Kahiluodolle toteaisin ensin, että perhevapaaudistus ei ollut hallitusohjelmassa. Ei voida puhua, että hallitus on pettänyt, kysymys ei ole siitä. [Satu Hassi: Mutta se edistäisi tasa-arvoa!]

Tasa-arvo on laissa määritelty, ja tasa-arvolain mukaan pitää sukupuolivaikutukset arvioida. Siinä arvioinnin pitää tapahtua kuntatasolla, maakuntatasolla ja valtakunnan tasolla, ja tiedän, että ministeriössä sitä työtä tehdään.

Kysymys naisten matalapalkka-alojen ja yleensä hoitoalan palkkauksesta: Vaikka täällä ministeri Grahn-Laasonen aivan oikein sanoi, että se ei kuulu tänne eduskuntaan, niin meidän kuuluu siitä käydä keskustelua. On täysin kohtuutonta, jos on olemassa se kartelli, josta nyt on annettu vihiä, nimenomaan koskien lastentarhanopettajien palkkausta. Meidän pitää toimia niin, että tämäntyyppisiä kartelleja ei ole, mutta myöskin toimia niin, että jatkossa naisilla on mahdollisuus esimerkiksi osa-aikatyöhön. Sitä perheissä kovasti odotetaan, ja toivon, että tällä vaalikaudella vielä kolmikantaisesti neuvottelette joustoja, jotta saataisiin se osa-aikatyömahdollisuus.

16.46 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella tasa-arvoasioita on ministeri Saarikon johdolla edistetty myös työmarkkinoiden suuntaan. Ja vaikka jälleen alleviivaan sitä, että osapuoli emme ole, uskallan kuitenkin sanoa sen viestin, että myös työmarkkinoilla on otettava palkkatasa-arvoon liittyvät asiat vakavasti ja siellä on aidosti ryhdyttävä miettimään, miksi tässä asiassa on edetty Suomessa niin hitaasti.

Kunnille lähetin tällä viikolla terveisiä, että heidän on selvitettävä ja kerrottava totuus näistä lastentarhanopettajien palkkakysymyksistä, ja odotan, että sieltä vastauksia saadaan.

Varhaiskasvatuksen osalta tämä hallitus tekee kaikkensa, että varhaiskasvatuksen laatu paranisi, että meillä olisi jatkossakin entistä enemmän ammattilaisia koulutettuna siihen tärkeään työhön ja tehtävään.

Ja vielä omalta sektoriltani voin todeta opetusministerinä, että opetus- ja kulttuuriministeriössä tehdään lukuisia toimia tällä hetkellä tasa-arvon vahvistamiseksi Suomessa. Yksi merkittävä asia on se, että pyrimme jo hyvin pienistä... [Puhemies: Aika!] — Pahoittelut, jatkan mielelläni myöhemmin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys vammaisten palveluista (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 25/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.47 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Vaikka Suomi on naisten oikeuksien edelläkävijämaa, paljon on kuitenkin vielä tehtävää. Suomi ratifioi kesäkuussa 2016 vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen, mikä korostaa vammaisten ihmisten

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

yhdenvertaisuutta ja osallisuutta kaikessa päätöksenteossa. Käytännössä on kuitenkin valitettavasti paljon tilanteita, esimerkiksi vammaisten naisten oikeuksiin liittyen, joissa yleissopimuksen tavoite toteutuu huonosti.

Eilen eduskunnan puhemiehelle luovutettiin Ei myytävänä -kansalaisaloite, jolla halutaan rajata vammaisten elämänmittaiset, arjen kannalta välttämättömät palvelut hankintalain ulkopuolelle. Tähän liittyen kysyisin asianosaiselta ministeriltä: Miten tulette edistämään vammaisten ja vammaisten naisten erityistarpeineen elämänmittaisten palveluiden toteutumista YK:n sopimuksen hengen mukaisesti? Saammeko elämänmittaiset palvelut inhimillisen järjestelyn piiriin?

16.48 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan, että tämä annettiin minulle vastattavaksi. Tämä kyllä taitaa kuulua ministeri Lindströmin puolelle, ja hän varmaan vastaa siitä, mitä hankintalaissa voidaan tämän suhteen tehdä. Valitettavasti en voi edustaja Tanukselle suoraan tähän vastata.

Mutta koska sain tämän vastausvuoron, haluan äskeiseen kysymykseen sanoa sen, että valtionyhtiöistä vastaavana ministerinä edellytän kyllä valtionyhtiöiltä sitä, että palkkatasarvo siellä toteutuu. Haluaisin edelleen kehittää avoimuutta palkkapuolella sillä tavalla, että palkkakartoituksen tekeminen tuotaisiin avoimemmaksi kuin se tällä hetkellä on. Eli henkilöstön edustajalla olisi mahdollisuus siihen avoimuuteen ja nähdä, mikä se palkkataso siellä on, [Paavo Arhinmäki: Tämä on hyvä linjaus!] koska sitä kautta me pystyisimme nopeuttamaan tätä tasa-arvoa, jota palkkojen tasa-arvossa tullaan kyllä tarvitsemaan.

Puhemies Paula Risikko: Tästäkin temasta me jatkamme keskustelua, kun käymme kansalaisaloitetta läpi. Eli tässä vaiheessa tämä kysymys on loppuunkäsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys lastentarhanopettajien palkkakuopasta (Aila Paloniemi kesk)

Suullinen kysymys SKT 26/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Paloniemi.

Keskustelu

16.50 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Julkisuudessa on tosiaan kerrottu, että täällä SDP:n, vihreiden ja kokoomuksen johtamalla pääkaupunkiseudulla on ollut — ellei nyt ihan selkeitä sopimuksia — ainakin jonkinlaisia välipuheita kaupunkien päättäjien välillä siitä, että lastentarhanopettajat ilmeisen tietoisesti pidetään palkkakuopassa. Keskustan mielestä tällainen palkkakartellipuuha ei ole millään muotoa hyväksyttävää, etenkin kun elinkustannukset nimenomaan täällä pääkaupunkiseudulla jo ennestään hipovat taivaita. [Li Andersson: Mites ne lomarahat sitten?] Haluan tietää, miten hallitus suhtautuu tällaisiin erittäin huolestuttaviin uutisiin.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

16.50 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan tähän kysymykseen taisinkin jo vastata. Eli olen jo eilen viestinyt, että kuntien tulee nyt vastata tähän kysymykseen eli selvittää, mikä on totuus tässä lastentarhanopettajien palkkauskysymyksessä. Ja meidän kaikkien vastuu yhteisesti täällä on huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksen ammattilaisia arvostetaan ja että sen merkitys tunnustetaan yhteiskunnassa kaikilla sektoreilla. Uusi varhaiskasvatustalaki on tällä hetkellä lausuntokierroksella. Se on yksi paikka meille täällä osoittaa sitä arvostusta ja panostaa nimenomaan tulevaisuuden varhaiskasvatushenkilöstön osaamiseen ja koulutustasoon.

Uudessa varhaiskasvatustalassa myöskin tuodaan sinne aivan keskiöön lapsen oikeudet ja edut eli lapsen edun ensisijaisuus kaikissa varhaiskasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Tämän vuoden alusta varhaiskasvatustalaksia on alennettu. Yhä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatuksen piiriin, 6 700 perhettä lisää maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin, [Puhemies koputtaa] ja tällä hetkellä juuri odotamme ministeriöön vastauksia kunnilta, mitkä kunnista haluavat lähteä mukaan kokeilemaan 5-vuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta ensi syksystä alkaen. [Sari Sarkomaa: Helsinki on mukana!]

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.52 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista, että keskustan piiristä tulee nyt huolta siitä, mitkä ovat julkiset palkat muun muassa lastentarhanopettajien osalta — puolueesta, joka kovasti on hehkuttanut tämän kikyn elikkä kiristys- ja kyykytyssopimuksen puolesta, joka johti nimenomaan julkisen puolen pienipalkkaisten, arvokasta, raskasta työtä tekevien ansioiden leikkaamiseen lomarahojen leikkauksen muodossa.

Mutta tähän liittyy myös toinen asia, joka on ollut hallituksessa myöskin erittäin paljon esillä ja jota he ovat korostaneet. Se on tämä niin sanottu Suomen malli elikkä se, että palkanmuodostus Suomessa jatkossa kehittyisi erityisesti niin, että ventialat määräisivät palkkalinjan, palkkakaton — onko se sitten kartelli, vai mikä se on? — ja että mitkään muut alat eivät pääsisi ylittämään tätä tasoa. [Eero Heinäluoma: Eivätkä naiset!] Kysyisin tasa-arvoasioista vastaavalta ministeriltä: miten on mahdollista tässä mallissa turvata esimerkiksi julkisten alojen pienipalkkaisten naisten palkkakehitys, jotta he saisivat tasa-arvoeriä ja sitä kautta kiinni avoimen sektorin miesvaltaisten ventialojen palkkakehitystä?

16.53 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin tästä niin sanotusta Suomen mallista. Se on minusta ollut erinomainen tavoite, eli haetaan sitä kansantalouden kilpailukykyä ja palkanmaksuvaraa. Nythän sitä ei syntynyt sopimuksena, mutta käytännössä itseohjautuvasti työmarkkinoilla on päädytty Suomen mallin kaltaiseen ratkaisuun, jossa ventialat määrittelevät käytännössä sitä raamia.

Mutta sitten sen jälkeen näihin tasa-arvokysymyksiin: Niihin pitää löytyä ratkaisuja liitokohtaisissa kierroksissa, siellä pitää ratkoa. Esimerkiksi kunta-alan sopimusneuvotteluissa pitää löytää tasa-arvoa edistäviä ratkaisuja. Ne ovat työmarkkinoiden asioita, niitä ei päätetä täällä. Minä uskon, että SDP:n eduskuntaryhmässä on runsaasti osaamista tältä alalta. Näinhän se on.

Puhemies Paula Risikko: Tämä kysymys on tässä vaiheessa loppuunkäsitelty.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys seksuaalisesta häirinnästä kouluissa (Sari Multala kok)

Suullinen kysymys SKT 27/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi kokoomuksen eduskuntaryhmän kysymys. Edustaja Multala.

Keskustelu

16.54 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Me too -kampanja käynnisti laajan keskustelun seksuaalisesta häirinnästä. Olemme tämän jälkeen saaneet lähes viikoittain kuulla ja lukea seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön tapauksia eri puolilta suomalaista yhteiskuntaa. Erityisen järkyttäviä ovat olleet ne tapaukset, joiden kohteeksi ovat joutuneet lapset tai nuoret. Osa häirintätapauksista on jatkunut vuosikymmeniä, mutta tilanteista on vaiettu tai ne on pyritty painamaan villaisella. Tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan lähes kolmannes toisella asteella opiskelevista tytöistä on kokenut seksuaalista häirintää.

Jokainen häirintätapaus on liikaa. Koulujen ja oppilaitosten pitää olla ympäristö, jossa lapset ja nuoret voivat kokea olevansa turvassa. Haluankin kysyä opetusministeriltä: mihin toimiin hallitus on ryhtynyt seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa?

16.55 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukuisiin eri toimiin. On ollut syvästi järkyttävää lukea viime aikoina uutisointia lasten ja nuorten kokemuksista seksuaalisesta häirinnästä kouluissa ja koulujen ulkopuolella, ja kouluterveyskyselyt paljastavat sen, että tämä ongelma on vakava ja olemassa edelleen. Siitä syystä opetus- ja kulttuuriministeriö on ryhtynyt moniin toimiin, joista kaksi tärkeää tällä viikolla julkistettiin: Opas kouluille ja oppilaitoksille seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi, eli selkeät ohjeet ja pelisäännöt kouluille ja oppilaitoksille siitä, miten toimitaan ja miten ennaltaehkäistään. Tämä on ollut hyvin toivottu koulumaailmassa, eikä tämän jälkeen ole kenellekään enää epäselvää se, että tähän puuttuminen on jokaisen aikuisen vastuu niin koulussa kuin muuallakin yhteiskunnassa. Toinen iso kokonaisuus, joka liittyy tähän, on laaja turvallisuuskulttuurin kehittämis- ja toimintaohjelma Suomen kouluille ja oppilaitoksille kaikilla koulutusasteilla, [Puhemies koputtaa] ja sillä osaltaan lisätään muun muassa koulutusta koulujen johdolle näissä kysymyksissä.

16.56 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Painottaisin vielä tähän vähän laajemminkin, että nyt on syytä kaikissa organisaatioissa tehdä samat toimenpiteet, joita opetusministeri tässä mainitsi. Ei riitä se, että kouluissa tehdään toimenpiteitä, koska nyt täytyy kaikilla työpaikoilla, harrastejärjestöissä, urheiluseuroissa, kaikissa yhteisöissä esimerkiksi toimia, rakentaa näkyvät, selkeät ohjeet, miten toimi-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

taan niissä tapauksissa, joissa miestä tai naista, tyttöä tai poikaa häiritään seksuaalisesti tai aiheutetaan muuta itsemääräämisoikeuden loukkausta.

Miten tämä asia selvitetään? Niin toki, että ihmisten syyttömyysolettamasta lähtökohtaisesti pidetään kiinni mutta asia tulee perusteellisesti selvitettyä matalalla kynnyksellä niin, että ihmiset uskaltavat ilmoittaa näistä tapauksista. Tässä on nyt erityisesti esimiesasemassa toimivilla henkilöillä suurin vastuu näissä organisaatioissa. Toivon, että jokainen esimies käy peilin edessä katsomassa, onko tehnyt riittävästi tämän eteen.

Puhemies Paula Risikko: Tämä kysymys on tässä vaiheessa loppuunkäsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys naisten aseman parantamisesta kehitysmaissa (Lea Mäkipää sin)

Suullinen kysymys SKT 28/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Sininen eduskuntaryhmä, edustaja Mäkipää.

Keskustelu

16.57 **Lea Mäkipää sin:** Arvoisa puhemies! Sukupuolten tasa-arvo on yksi YK:n ihmisoikeuksien julistuksen tavoitteista. Suomi antoi ensimmäisenä Euroopassa naisille äänioikeuden 1906, ja seuraavana vuonna eduskuntaan valittiinkin 19 naista. Naisten ja tyttöjen aseman parantaminen on nostettu tällä hallituskaudella Suomen kehityspolitiikan painopistealueeksi, mikä on ollut erittäin tervetullutta ja sopii teemana Suomelle hyvin. Köyhiä ja heikkoja meillä on aina keskuudessamme, lähellä ja kaukana. Kysyisinkin uudelta kehitysministeri Virolaiselta: miten Suomi on onnistunut parantamaan naisten ja tyttöjen asemaa kehitysmaissa juuri koulutuksessa, terveydenhuollossa ja myös yrittäjyyden tukemisessa?

16.58 **Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asia on juuri niin kuin edustaja Mäkipää totesi. Tällä hallituskaudella on erityisesti panostettu naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen. Erityisesti painoarvoa on nostettu siinä vaiheessa, kun presidentti Trump päätti lopettaa rahoituksen näille järjestöille, jotka keskittyvät naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseen. Meillä on useita hankkeita, jotka liittyvät koulutukseen, terveyteen ja vaikka maatalouteen: Somaliassa, Nepalissa, Afganistanissa, Keniassa, ja näitä maita riittää. Me olemme onnistuneet viimeisen 25 vuoden aikana vähentämään äitiyskuolleisuutta lähes puolella, sen lisäksi me olemme pystyneet parantamaan tilannetta niin, että tytöt ovat päässeet kouluun. Jokaisen tytön, joka käy koulua yli 7 vuotta, mahdollisuudet siihen, että hän myös saa työtä, työllistyy, tai jopa pystyy pistämään yrityksen pystyyn, ovat aina paremmat. Työmahdollisuuksia me tarvitsemme. [Eero Heinäluoma: Feminististä ulkopoliitikkaa!]

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Tähän kysymykseen on erittäin hyvä lopettaa, mutta otetaan vielä niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä.

16.59 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten kehitysyhteistyöministeri sanoi, panostamalla tyttöihin ja naisiin etenkin kehittyvissä maissa me pystymme tukemaan näiden maiden kehitystä, ja on hyvä, että se on Suomen painopistealue.

Mutta rehellisyyden nimissä täytyy todeta, että tämä hallitus on leikannut kehitysyhteistyön määrärahoja todella kovalla kädellä, [Eduskunnasta: Kyllä!] yli kolmanneksen. Se työ, mitä Suomi on aina tehnyt kehitysmaissa tyttöjen ja naisten aseman parantamiseksi, on tällä hetkellä huomattavasti vaatimattomampaa kuin mitä se on ollut ennen. Kysynkin kehitysministeriltä: aiotteko te lisätä rahaa kehitysyhteistyöhön, jotta me voimme jatkossakin tukea kehitysmaiden tyttöjä ja naisia?

17.00 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Anne-Mari Virolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mikkonen, te hyvin varmasti tunnette meidän eri rahoitusinstrumentit. Nyt helmikuun alussahan on päätetty ohjelmasta 22 maineikkaalle järjestölle neljän vuoden ajaksi — 206,5 miljoonaa euroa. Sen lisäksi tulee hanketukirahoitus nyttien maaliskuun aikana päätettäväksi, ja sitten meillä on hyvin paljon myös verkostomaista yhteistyötä yrityssektorin kanssa. Me kaikki tiedämme sen, että meidän pitää saada se meidän euro mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön, ja silloin me joudumme niin sanotusti vivuttamaan. Jos olette lukenut viimeisen raportin siitä, miten esimerkiksi Finnfundin projekteissa on saatu vaikuttavuutta aikaiseksi, niin siellä on nimenomaan pystytty luomaan naisille työpaikkoja, pystytty auttamaan ilmastonmuutoksen torjunnassa. Niitä tuloksia on jo saatavilla, ja eduskunta tulee saamaan raportin siitä, mitä kehitysvaikutuksia olemme saaneet aikaiseksi tämän vuoden syksyllä, ja silloin me pääsemme varmasti pureutumaan enemmän siihen, mitä sillä eurolla on todellakin saatu aikaiseksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Ville Tavion vapautuspyyntö Suomen Pankin tilintarkastajien varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 20/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 9.3.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 9.3.2018 kello 10.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

4. Kimmo Kivelän vapautuspyyntö eduskunnan tilintarkastajien jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 21/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 9.3.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 9.3.2018 kello 10.

5. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2018 vp Hanna Sarkkinen vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

17.03 **Hanna Sarkkinen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seksi ilman suostumusta on raiskaus, ja raiskaus jättää uhriin syviä jälkiä, vaikka siinä ei olisikaan käytetty nyrkkejä. Ehdotamme naisverkoston lakialoitteessa, [Puhemies koputtaa] että rikoslain 20 luvun...

Puhemies Paula Risikko: Anteeksi, puhuja, edustaja Sarkkinen. — Pyydän rauhoittumaan, kuuntelemaan tätä esitystä. — Olkaa hyvä, edustaja Sarkkinen.

Kiitoksia, arvoisa puhemies. — Ehdotamme naisverkoston lakialoitteessa, että rikoslain 20 luvun 1 §:n 1 momentin raiskauksen ensisijaiseen määritelmään lisätään suostumuksen puute. Nykyisellään tunnusmerkistön ensisijaisena lähtökohtana on, että raiskauksessa on käytetty väkivaltaa tai uhattu väkivallalla. Raiskauksen määrittelemisen ensisijaisesti suostumuksen puutteen kautta vastaa nykyistä ihmisoikeusajattelua ja kunnioittaa jokaisen ihmisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Seksi vastoin toisen tahtoa on itsessään seksuaalista väkivaltaa. Lainsäädännön tulee tunnistaa se eikä sitoa raiskauksen määritelmää muuhun, lisäiseen, fyysiseen väkivaltaan.

Arvoisa puhemies! Nykyisen lain muotoilun lähtöoletuksena on ikään kuin se, että toisen ihmisen ruumis on käytettävissä seksiin, ellei kohde vastustele riittävästi. Tämä lähtökohta ei vastaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden periaatetta tai suomalaisten yleistä oikeustajua. Lain lähtökohtana täytyy olla, että toisen vartalo ei ole automaattisesti seksin kohde, vaan seksiin tarvitaan molempien osapuolten yhteinen halu ja yhteisymmärrys. Siksi raiskauksen päämääritelmä tulisi sitoa suostumuksen puutteeseen.

Arvoisa puhemies! Lain muutos selkeyttäisi nykytilaa ja antaisi yhteiskunnallisen viestin. Suostumuksen puutetta arvioidaan käytännössä jo nykyisellään oikeudessa, mutta koska suostumusta ja suostumuksen puutetta ei ole tuotu laissa selkeästi esiin, on oikeudenkäyttö epävarmaa ja uhrin oikeusturva saattaa joissain tapauksissa vaarantua. Oikeuspro-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

sesseissa on saatettu tulkita, että kun uhri ei ole lamaantumisen tai pelon takia vastustellut, on hän alistumalla suostunut. Myöskään suullista kieltoa ei ole yksiselitteisesti pidetty riittävänä vastusteluna oikeudessa. Lamaantuminen tai niin sanottu jäätyminen on tutkimuksen mukaan raiskauksen uhrille yleistä, eli uhri menee tilaan, jossa hän ei kykene puolustautumaan raiskaajalta. Ei siis voida yksiselitteisesti olettaa, että raiskattu kykenisi puolustautumaan raiskaajalta, ja on väärin, että tuomioon voi vaikuttaa se, onko uhri vastustellut riittävän pontevasti. Esitetty muutos ei muuttaisi oikeudenkäyttöä merkittävästi, mutta se selkeyttäisi sitä, ja joissain tapauksissa se voisi suojata uhreja paremmin ja vastata paremmin yleistä oikeustajua.

Rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momentti sisältää jo suostumuksen puutteen suuntaista määrittelyä. Momentin mukaan ”raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväksyen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan”. Kirjoitusasu on kuitenkin monimutkainen, epäselkeä, ja säännös on ongelmallinen yksilön seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja lain selkeyden kannalta, sillä se tiukasti luettuna asettaa lähtökohdaksi uhrin puolustautumisen raiskaajalta. Kykenemättömyys itsensä puolustamiseen tai tahdon ilmaisuun voi momentin mukaan johtua pelkotilasta, mutta näkökulman soveltaminen on vaihdellut oikeudessa. Lakia tulisi selkeyttää siten, että ilman toisen suostumusta tapahtuva sukupuoliyhteys olisi yksiselitteisesti raiskaus.

Arvoisa puhemies! Aloitetta on vastustettu toteamalla, että raiskauksen ankkuroiminen suostumuksen puutteeseen on tosielämän tilanteelle vieras lähtökohta. Itse en näe asiaa niin, sillä molemminpuolisen suostumuksen tulee olla seksuaalisen kanssakäymisen itsensä selvä lähtökohta. Suostumuksen voi ilmaista inhimillisessä vuorovaikutuksessa sanoin tai teoin, ei siihen sopimuskäytännöksi tarvita. Ihmisiä ei pidä aliarvioida. Ihmiset kyllä tietävät, onko toinen halukas seksiin, tai jos eivät tiedä tai eivät ole varmoja, onko toinen halukas, niin silloin asia pitää kysyä ja varmistaa. Seksiin toisen kanssa ei riitä vain oma halu, vaan siihen tarvitaan molemminpuolinen yhteisymmärrys.

Arvoisa puhemies! Uhrin asema todennäköisesti paranisi, kun laki selkeytyisi. Lainmuutoksella saattaisi olla se positiivinen vaikutus, että se kannustaisi seksuaalista väkivaltaa kokeneita hakemaan oikeutta ja madaltaisi raiskausten ilmoittamiskynnystä. Nykyisellään suuri osa raiskauksista jää ilmoittamatta. Raiskauksia, joissa ei ole käytetty muuta fyysisistä väkivaltaa, saatettaisiin uskaltaa viedä eteenpäin huomattavasti useammin. Lakimuutoksen myötä katse kääntyisi myös pois siitä, vastusteliko uhri raiskaajaa riittävästi.

On esitetty huolia, että lakimuutos lisäisi perusteettomia raiskausilmoituksia. On muistettava, että ilmoittamatta jättäminen on huomattavasti laajempi ongelma kuin perusteettomat ilmoitukset. Perusteettomat ilmoitukset mistä tahansa rikoksesta ovat toki mahdollisia, ne ovat mahdollisia nytkin. Perusteettomat raiskausilmoitukset tuskin paljon lisääntyisivät, sillä kuten todettua, suostumusta arvioidaan jo nyt oikeudessa ja joka tapauksessa niin rikosoikeuden yleisistä periaatteista kuin ihmisoikeuksistakin johtuen tekijän syyttömyysolettama ja syytetyn oikeusturvan varmistaminen ovat painavia ja tärkeitä periaatteita. Ei tässä rikosoikeuden ja oikeusvaltion perusteita olla muuttamassa. Myös uhkakuvat siitä, että raiskausilmoituksia saatettaisiin tehdä aamulla, kun tulee katumapäälle yöllä yhteisymmärryksessä harrastetusta seksistä, ovat liioiteltuja. Ensinnäkin ne osoittavat kynnistä suhtautumista naisiin, ja toiseksi tapahtunutta ja suostumuksen läsnäoloa arvioidaan

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

oikeudessa totta kai tapahtumahetken olosuhteiden nojalla, ei jälkikäteisten ajatusten perusteella.

Arvoisa puhemies! Suostumusperusteista raiskausmääritelmää on vastustettu myös näyttöongelmien takia. Nykyiselläkin raiskausrikoksessa näytön saamiseen voi liittyä haasteita. Tilanne tuskin merkittävästi muuttuisi, vaikka lakia muutettaisiinkin suostumuksen puutteen suuntaan. Nykyisinkin seksuaalirikosoikeudenkäynneissä arvioidaan muun muassa lääketieteellistä näyttöä, todistajien kertomuksia niin tapahtumista kuin esimerkiksi niiden jälkeisistä tapahtumista sekä asianomistajan ja vastaajan omien kertomusten uskottavuutta, johdonmukaisuutta ja yksityiskohtaisuutta. Näyttökynnys ei seksuaalirikoksissa ole alempi kuin muissa yhtä vakavissa rikoksissa. Näyttöön liittyvät haasteet eivät myöskään rajoitu pelkästään seksuaalirikoksiin. Monissa muissakin rikoksissa voi olla vaikea saada näyttöä, mutta ne ovat silti rikoksia. Näyttöongelmat eivät siis ole mielestäni hyväksyttävä syy olla tekemättä tätä lainmuutosta. On myös huomattava, että näytön saamisen tavat kehittyvät. Kun avioliiton sisäinen raiskaus määriteltiin rikokseksi vuonna 1994, epäiltiin, että siitä on mahdoton saada näyttöä, ja muutosta vastustettiin myös sillä perusteella. Näyttöongelmia toki on, kuten muissakin raiskausrikoksissa, mutta näyttöä kuitenkin on pystytty saamaan ja tuomioita antamaan. Lakimuutos myös muutti ajattelua ja vahvisti käsitystä seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta.

Arvoisa puhemies! Useat tahot ovat kehottaneet Suomea muuttamaan raiskauksen määritelmää suostumuksen puutteen suuntaan. Lainmuutoksen myötä Suomi täyttäisi sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteensa nykyistä selvemmin. Raiskauksen tunnusmerkistön sitomista suostumuksen puutteeseen ovat edellyttäneet esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen Istanbulin sopimus, YK:n naisten oikeuksien komitea, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö, Amnesty International ja useat naisjärjestöt. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että kaikki tahdonvastaiset yhdyntät on tulkittava raiskauksiksi. Myös perustuslakivaliokunta on jo vuonna 2014 antamassaan lausunnossa todennut, että suostumuksen puutteeseen perustuva kirjoittamistapa korostaisi raiskauksen luonnetta seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja ihmisoikeuden loukkauksena. Perustuslakivaliokunta totesi jo tuolloin, että jatkossa rikoslain uudistuksia valmisteltaessa olisi syytä arvioida mahdollisuuksia kehittää raiskauksen tunnusmerkistöä tähän suuntaan. Muutosta ovat julkisuudessa tukeneet monet oikeusoppineet, esimerkiksi Helsingin yliopiston rikosoikeuden professori Sakari Melander, Turun yliopiston rikosoikeuden professori Jussi Tapani sekä Turun yliopiston Minna Canth -akatemiaprofessori Johanna Niemi. Raiskauksen määritelmä on sidottu suostumuksen puutteeseen muun muassa Englannissa ja Saksassa. Lainmuutosta valmistellaan parhaillaan Ruotsissa. Suomi voisi ottaa lainsäädännön uudistamisessa mallia ja oppia muista maista, joissa suostumusperusteinen lähestymistapa on jo onnistuneesti käytössä. Lain muuttaminen nykyistä selkeämmin suostumusperusteiseksi olisi askel parempaan epäselvästä lain nykytilasta, emmekä ehkäpä enää tulevaisuudessa saisi kansainvälisiä huomautuksia.

Arvoisa puhemies! Suostumuksen käsitteistö voi tarkentua ja täsmentyä lain käsittelyn aikana, oikeuskäytännössä sekä oikeustieteen alalla. Suostumuksen voi ilmaista suullisesti tai muussa vuorovaikutuksessa. Suostumuksen taas voi katsoa puuttuvan esimerkiksi silloin, jos teossa on käytetty väkivaltaa, uhattu, käytetty hyväksi riippuvuussuhdetta, käytetty hyväksi toisen alentunutta kykyä ilmaista suostumusta, uhri on lapsi tai tekijän olisi muutoin objektiivisesti arvioiden pitänyt ymmärtää, ettei suostumusta ole käsillä. Tällai-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

nen tilanne voi olla esimerkiksi, jos toinen ihminen on lamaantunut, kykenemätön liikkumaan tai itkee.

Mikään uusi tai vieras käsite suostumus ei rikosoikeudellisesti kuitenkaan ole. Jo nykyisin niin seksuaalirikosten kuin erilaisten muiden tekojen yhteydessä arvioidaan suostumusta. Suostumuksen kirjaaminen lakiin raiskauksen päämääritelmään siis lähinnä selkeyttäisi nykytilaa. Ehdotamme siis rikoslain 20 luvun 1 §:n 1 momenttia muutettavaksi kuulumaan seuraavalla tavalla: ”Joka on sukupuoliyhteydessä toisen henkilön kanssa ilman tämän suostumusta taikka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa, on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.”

Naisverkoston lakialoite on tarkoitettu keskustelunavaukseksi aiheesta eduskunnassa. Aloitteen esittämä muotoilu ja laajuus eivät välttämättä ole ainoita tai parhaita mahdollisia, eivätkä ne ratkaise kaikkia seksuaalirikoslainsäädännön ongelmia. Rikoslain seksuaalirikoslukua jatkossa muutettaessa myös seksuaalista hyväksikäyttöä ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevaa sääntelyä on arvioitava uudestaan. Haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön kohdistuvat seksuaaliset loukkaukset ovat erityisen moitittavia. Seksuaalisen hyväksikäytön ja raiskauksen tunnusmerkistöjen päällekkäisyys on poistettava. Raiskaus on raiskaus, eikä sitä pidä piilottaa lievempää rikosnimikettä koskevaan pykälään. Myös raiskausrikosten verrattain lievät rangaistukset ovat asia, joka vaatii omaa tutkimistaan ja korjaamistaan.

Arvoisa puhemies! Lakimuutos ei mitenkään muuta normaaleja seksuaalisen vuorovaikutuksen tilanteita, sillä normaali seksuaalinen vuorovaikutus perustuu yhteisymmärrykseen. Laki lähettää aina myös viestin. Lakimuutos lähettäisi viestin, että normaali ja sallittu seksi perustuu aina molemminpuoliseen suostumukseen. Lakimuutoksen tarkoitus on selkeyttää oikeudenkäyttöä ja parantaa uhrin oikeusturvaa, mutta se voi myös tervetulleella tavalla muokata ymmärrystämme siitä, mitä seksuaalinen itsemääräämisoikeus tarkoittaa. Me tarvitsemme lain, joka suojelee seksuaalista itsemääräämisoikeutta yksiselitteisesti.

Arvoisa puhemies! Kysymys ei ole juridisesti yksinkertainen mutta on kuitenkin tärkeä. Haluan kiittää ministeriä — joka ei nyt valitettavasti ole paikalla — siitä, että hän on luvannut käynnistää asiantuntijaselvitystyön asiaa pohtimaan.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa lyhyt debatti. Niitä edustajia, jotka haluavat käyttää 1 minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron, pyydän nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

17.16 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Raiskaus on yksi törkeimmistä teoista, mikä naista kohtaan voidaan tehdä. Siinä heikennetään naisen arvoa todella paljon. Tänäpäin olen esittämässä myöskin toista raiskaukseen liittyvää lakialoitetta, ja siinä otan esille lapsen raiskaamisen.

Kun tähän asti on puhuttu lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäyttämisestä, niin minä esittäisin, että sen nimikkeeksi muutetaan lapsen raiskaus. Muutoksena esitän siinä myöskin sitä, että kun tähän asti se rangaistus on ollut 2 vuotta tai sitä enemmän, niin aina, kun rangaistus on 2 vuotta, silloin se voidaan tuomita ehdollisena, mutta jos se olisi vaikka 2,5 vuotta, niin silloin se on aina ehdoton vankeusrangaistus. Eli tällä tavalla esitykseni poikkeaa kansalaisaloitteesta ja myöskin lakialoitteista, mitä täällä eduskunnassa on käsi-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

teltty jo aikaisemmin. Toivonkin, että näitä pystytettäisiin jatkossa käsittelemään yhdessä. Voisimme miettiä, miten raiskausta todella vakavasti käsiteltäisiin Suomessa ja tehtäisiin tärkeitä muutoksia, koska kenttä ja ihmiset todella kaipaavat sitä, että naisia arvostetaan oikealla lailla.

17.17 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin 90-luvun puolivälissä lakivaliokunnassa, jossa käsiteltiin näitä rikoslain pykäläiä. Silloin oli hiljattain tapahtunut sellainen asia, että kolme miestä yksissä tuumin oli väkisinmaannut yhden naisen ja oikeus katsoi, että koska siinä ei ollut käytetty suoranaisesti väkivaltaa eikä pystytty näyttämään toteen, että tämä nainen olisi ilmiselvästi vastustellut, niin siitä tekoa ei tuomittu raiskauksena. No, silloin lakivaliokunnan käsittelyssä törkeän raiskauksen kriteereihin tuli, että jos tekijöitä on useampi, niin silloin raiskaus on törkeä.

Nyt hiljattain, viime vuoden lopulla, tuli julkisuuteen tällainen tapaus, että kaksi aikuista miestä oli väkisinmaannut 10-vuotiaan tytön, mutta sitäkin ei tuomittu raiskauksena, koska ei näytetty toteen, että olisi käytetty väkivaltaa tai olisi ollut muuta väkivallan uhkaa kuin fyysinen ylivoima.

Nämä tapaukset [Puhemies koputtaa] mielestäni kertovat, että tämä naisverkoston aloite on todella perusteltu ja tarpeellinen.

17.18 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti: Kiitän aloitteen tekijöitä tärkeästä aloitteesta ja toivon, että käsittely jatkuu positiivissa merkeissä. Samalla kiitän Antti Häkkästä siitä ulostulosta, mikä taitaa olla ministeriön sivuilla, että hän asettaa asiantuntijafoorumin selvittämään tätä suostumusperusteista mallia.

Nämä rikokset, mistä tässä puhutaan, ovat niin vakavia, että tällainen yleinen oikeustajukin jo vaatii, että niihin täytyy puuttua tiukasti. Asteikoissa on varmasti vähän tarkistamisen varaa, ja siihenkin ymmärtääkseni ministeri Häkkänen on puuttumassa vielä tällä vaalikaudella.

No, oikeastaan tässä tämä on, että tärkeä aloite ja asia on sellainen, että hymistelemällä tästä ei pääse eteenpäin vaan siihen on ehkä nyt sitten saatava laissa tarkennusta.

17.20 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää edustaja Sarkkista ja naisverkostoa tästä tärkeästä aloitteesta. Raiskaus on yksi julmimpia mahdollisia rikoksia toista ihmistä kohtaan, ja molemminpuolinen suostumus on itsestään selvä lähtökohta seksuaaliselle kanssakäymiselle. Siksi suostumuksen puute on kirjattava ensisijaiseksi raiskauksen määritelmäksi laissa. Ei voi olla niin kuin nyt, kun katsomme nykytilaa, eli kyllähän käytännössä nyt jo suostumuksen puutetta oikeuskäsittelyssä punnitaan, mutta jos sen lain lukee aivan pilkuntarkasti, niin se tarkoittaa sitä, että jos sinä pelolta lamaannut etkä tarpeeksi vastustele ja tarpeeksi vastusta, niin katsotaan, että sinä olet alistumalla suostunut.

Katson ilolla sitä, että täällä salissa on mukana myös paljon miehiä keskustelemassa asiasta, koska tätä ei voi myöskään typistää vain naisiin kohdistuvaksi rikokseksi, vaikka useimmiten uhrina on valitettavasti nainen. Toivottavasti me voimme näin naistenpäivänä korjata tämän selkeän epäkohdan.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

17.21 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää minunkin mielestäni, että tämä asia on tuotu keskusteluun. Puhutaan vastenmielisestä rikollisuudesta ja rikoksen tekemisestä. Hyvä, että olemme etsimässä siihen ratkaisuja.

Itse kiinnitin edustaja Sarkkisen puheenvuorossa huomiota siihen tärkeään kohtaan lopussa, että tähän ei välttämättä lisää oikeustapausten määrää sinänsä mutta lähettää valtavasti tärkeän, myöskin symbolisen viestin siitä, mitä lainsäätäjät, eduskunta, tästä asiasta ajattelee.

Sitäkin pidän tärkeänä, että tämän lisäksi ajetaan monia muita tähän sektoriin liittyviä asioita. Muun muassa viime vaalikaudella teimme aloitteen, jossa lapsen raiskaus — tai lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö, kuten se nykyään kuuluu — tulisi rikokseksi, joka ei vanhene koskaan. Siinä oli taustalla oikeustapauksia, joissa tekijä myönsi tuollaisen hirvittävän teon mutta häntä ei voitu asettaa vastuuseen, koska rikos oli vanhentunut. Myös tuontyyppiset teot antaisivat tärkeän symbolisen viestin. Suhtaudun positiivisesti tähän henkeen, joka tässä esityksessä on.

17.22 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää edustaja Sarkkista, naisverkoston nykyistä puheenjohtajaa, erinomaisesta työstä ja erinomaisesta, tyhjentävästä esittelystä. Minusta on mahtavaa, että naisverkosto on saanut tämän aikaiseksi. Tämä on oikeasti iso asia.

Toivonkin ja haluan itse ainakin lakivaliokunnan varapuheenjohtajana toimia sen puolesta, että tämä voisi johtaa siihen, että lakivaliokunta käsittelee sitä jollain tavoin, jotta keskustelu ja yhteiskunnan keskustelu voisivat mennä eteenpäin. Meidän tarvitsee käydä keskustelua rikoslaista mutta ennen kaikkea siitä, missä kulkevat naisen itsemääräämisoikeuden rajat. [Eduskunnasta: Miehen!] — Miestenkin, mutta kysymys on hyvin sukupuolittuneesta ilmiöstä, ja tekijät yleensä ovat miehiä, olkoonpa uhri sitten mies tai nainen. Sen takia tämä on erittäin sukupuolittunut ilmiö.

Tätä on ajanut myös Naisjärjestöjen Keskusliitto jo monta vuotta. Naisjärjestöjen Keskusliitossa on 59 järjestöä, joissa on 400 000 naista.

Toivon, että tämä on alku sille, että me voimme muuttaa [Puhemies: Aika!] rikoslakia niin, että se lähtee uhrin oikeuksista ennen kaikkea. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutin vastauspuheenvuoroissa. — Edustaja Filatov.

17.23 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä kiitoksiin edustaja Sarkkiselle tästä loistavasta esittelystä, asian pohdinnasta monesta näkökulmasta ja myös siitä, että tunnustetaan, että asia ei ole juridisesti aivan yksinkertainen. Mutta suostumuksen puutteen kirjaaminen lakiin on itse asiassa periaatteellinen kannanotto, ja se kertoisi eduskunnan tahdosta siitä, että ei voida mennä ikään kuin väkivallan uhan tai selkeän väkivallan taakse, vaan myös sellainen tilanne, jossa puututaan itsemääräämisoikeuteen sillä tavalla, että toinen ei ole suostumustansa antanut, on tilanne, jossa tulee tuomita raiskauksesta.

Meillä on lainsäädäntö muuttunut ajan myötä oikeastaan aina silloin, kun on tullut julkisuuteen joitakin sellaisia esimerkkejä, jotka ovat sotineet yleistä oikeustajua vastaan. Edustaja Hassin kuvaama esimerkki oli yksi näistä. Luulen, että nyt on juuri se aika, jolloin tämä suostumuksen puute pitää kirjata ja arvioida niitä käytäntöjä tässä yhteydessä,

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

kun se tehdään, että mitä on tapahtunut Saksassa, mitä on tapahtunut Isossa-Britanniassa. Ei kai siellä mitään katastrofia ole tapahtunut, vaikka siellä tämä asia onkin lakiin kirjattu.

17.24 Sari Raassina kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös osaltani kiittää naisverkoston puheenjohtajaa ja naisverkostoa tästä työstä. On äärimmäisen tärkeää, että me tunnistamme raiskauksen uhrin oikeudet. Joka ikisessä tasa-arvoisessa vuorovaikutussuhteessa suostumus on itsestäänselvyys, ja näin on itsestään selvää, että sen täytyisi olla myös juridisessa käytännössä itsestäänselvyys. Kyse on periaatteesta, kuten edustaja Filatov nosti puheessaan esille.

Suomen on kyllä aika nyt seurata Ruotsin ja muiden maiden mallia tässä. Ei oikeusjärjestelmämme voi olla niin erilainen, ettei tätä voitaisi siihen implementoida.

17.25 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhteiskunta ei voi olla turvallinen ja oikeudenmukainen, elleivät yhteiskunnan jäsenet tiedä ja ymmärrä, mikä on sallittua ja hyväksyttyä ja mikä ei ole. Tästä syystä lainsäätäjän tärkeimpiä tehtäviä on paitsi kaikkien kansalaisten tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelu myös se, että lainsäädäntö on selkeää ja mahdollisimman yksiselitteistä.

Tärkeimpiä tehtäviämme lainsäätäjinä on myös eri syistä heikommassa asemassa olevien kansalaisten suojelu. Niin kansanedustajien kuin kansalaistenkaan oikeuskäsitykseen ei sovi se tässä kohtaa vallitsevana oleva tilanne lainsäädännössämme, että oletettavana asiana on se, että ihmiskeho olisi kaikkien käytettävissä, ellei ihminen osaa, kykene tai pysty vastustamaan väkivaltaisesti oman kehonsa käyttöä.

On ehdottoman tärkeää, että tällaiset vanhentuneet muinaisjäännökset lainsäädännössämme korjataan, ja naisverkoston tekemä aloite lainsäädännön korjaamiseksi on erittäin kattavasti ja hyvin perusteltu ja kaikilta osiltaan kannatettava.

17.26 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Raiskaus on todellakin ainutlaatuinen rikos kohdistuessaan vaurioittavasti uhrin henkilökohtaisimpaan alueeseen, seksuaalisuuteen. Ja nykyisessä lainsäädännössä teko tosiaankin on raiskaus vain silloin, kun siinä on käytetty väkivaltaa tai sen uhkaa, niin kuin täällä jo on todettukin, ja on hyvin tärkeää, että lainsäädäntö viestii siitä, että ihmisoikeusnäkökulmasta raiskaus itsessään on väkivaltaa.

Minä tein itse muutama kuukausi sitten oikeusministerille kirjallisen kysymyksen tästä samasta aiheesta, mistä tämä hyvä lakialoite on nyt tehty, mutta silloin, ikävä kyllä, ministerin vastaus ei ollut kovin suopea. Mutta toivotaan nyt, että asia saadaan kuitenkin muuttamaan.

Tosiaan suostumuksen puute raiskauksen kriteerinä antaisi ihan selvän yhteiskunnallisen viestin siitä, että seksuaalisessa välivallassa ja raiskauksessa on kyse yksilön seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksesta.

Ja sitten jos vielä ihan pari sanaa tästä Turun hovioikeuden tapauksesta, jossa 10-vuotiaan tytön raiskaus tulkittiin vain lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi: tämä osoittaa, millaisiin hirvittäviin tilanteisiin joudutaan, jos raiskaus mielletään vain väkivallan käytön kautta — muuten tätäkään tapausta ei olisi käynyt.

Ja sen vielä sanoisin, että toivon, että tämä termi [Puhemies: Aika!] ”lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö” muutettaisiin muotoon ”lapsen seksuaalinen kaltoinkohtelu” — ei hyväksikäytetä mitään vaan kaltoinkohtellaan.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa.

17.27 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös omalta osaltani kiittää edustaja Sarkkista ja meidän upeaa naisverkostoaamme, joka on saanut tämän aikaiseksi. On hienoa, että näin naistenpäivänä pystymme keskustelemaan tästä aloitteesta.

Katson itse, että tämä on erittäin tarpeellinen uudistus. Katson myös, entisenä oikeusministerinä, että se vahvistaa uhrin asemaa, koska tähän tekemuotoon lisätään nyt suostumuksen puute. Ja se ei millään tavalla heikennä sitä tekemuotoa, mikä meillä tällä hetkellä on rikoslaissa, vaan se vahvistaa nimenomaan uhrin tilannetta.

Sitten toivoisin myös, että meidän tuomioistuimet muistaisivat, että eduskuntahan on säättänyt rikosasteikot sen takia, että niitä myös käytetään. Kun joskus tässä salissakin kysytään, miksi tuomitaan näin lievästi, ja sanotaan, että pitäisi asteikkoa nostaa, niin jo se, [Puhemies koputtaa] että tuomitaan sen olemassa olevan asteikon sisällä, käytetään sitä kokonaisuudessaan, [Puhemies: Aika!] toisi tähän ratkaisuja.

17.29 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todella erittäin tarpeellinen lakialoite, ja toivoisin, että se nopeasti menisi eteenpäin ja tulisi myös käytäntöön.

Raiskaus on, aivan niin kuin edustaja Modig täällä aiemmin sanoi, yksi julmimpia rikoksia, mitä voi olla toista kohtaan. Useasti se rikkoo jotakin niin syvältä — varsinkin, jos uhri on nuori tai lapsi — että vaikka pyrimmekin jälkeensä käymään tilannetta läpi ja hoitamaan, palauttamaan normaaliin elämänmalliin, niin monta kertaa se on täysin mahdotonta tai ainakin vie vuosia aikaa, ehkä vuosikymmeniä, ja valitettavasti osa ei koskaan kykene palautumaan sellaiseen olotilaan, että pystyisi nauttimaan normaalista parisuhteesta ja myös seksuaalisuudesta.

Naisverkostossa tästä keskusteltiin paljon, ja pidimme erittäin tärkeänä, että tämä lakialoite tehdään, saadaan eteenpäin. Myös minä haluaisin kiittää edustaja Sarkkista siitä, että hän esitteli aloitteen erittäin laajasti, monipuolisesti ja erittäin kattavasti. Kiitos siitä.

17.30 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen itsekkin allekirjoittanut tämän lakialoitteen ja kiitän tietysti naisverkostoa, mutta uskallan väittää entisenä miesverkoston vetäjänä, että myös miesverkosto olisi voinut verkostona tulla mukaan tähän, koska asia on yhteinen.

Korostan myöskin signaalivaikutusta, sitä vaikutusta, joka tällä keskustelulla ja lakialoitteella tulee sitä kautta, että seksuaalinen kanssakäyminen ja seksielämä, väittäisin, keskimäärin muuttuvat tämän lain myötä laadukkaammiksi, koska silloin, jos tämä henki etenee, ne perustuvat aina yhteisymmärrykseen ja suostumukseen. Se on silloin laadukkaampaa seksielämää.

Mutta muistutan kuitenkin myös siitä, arvoisa puhemies, vaikka raiskaukset eri muodoissaan kohdistuvat aivan ylivoimaisesti enemmistöltään naisiin ja tyttöihin, että myös pojat ja miehet voivat joutua raiskauksen kohteiksi.

17.31 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan kiittää eduskunnan naisverkostoa ja edustaja Sarkkista tämän tärkeän aloitteen tuomisesta tähän saliin. Kun me katsomme, millä perustein suostumusperiaatteen li-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

säämistä rikoslakiin vastustetaan, sieltä löytyy mielestäni kaksi pääluokkaa. Toinen pääluokka on asenteellisuus, ja toinen pääluokka on juridiset huolet. No, asenteellisuudesta meidän ei tarvitse paljoa välittää silloin, kun me säädämme lakeja tässä maassa, ja edustaja Sarkkinen ansiokkaasti jo purki puheenvuorossaan myös niitä juridisia huolia, joita jotkut ovat esittäneet. Toisin sanoen meidän oikeuslaitoksemme kyllä pystyy hoitamaan tämän lain varsin mainiosti käytäntöön, luomaan selkeät ja hyvät oikeuskäytännöt. Ja ennen kaikkea me voimme tällä lailla lähettää viestin koko Suomeen siitä, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Sehän on lainsäädännön perinteinen ja perinpohjainen tarkoitus.

Puhemies Paula Risikko: Täällä on nyt viisi vastauspuheenvuoropyyntöä, jotka vielä otetaan.

17.32 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eilen kulttuurikeskustelussa toin puheessani häirinnän lyhyesti. Urheilussa ja kulttuurissa sekä Suomessa että ulkomailla on valitettavan paljon tullut ilmi viime aikoina tapauksia, että hyvinkin pitkälle menevää häirintää ja sitten ihan lopulta raiskauksiakin tapahtuu. Ja varmasti on niin, että niitä on siellä taustalla paljon enemmän, mutta puhumisen pelko, vaikenemisen kulttuuri ovat edelleen vahvoja, ja organisaatiot pyrkivät suojelemaan omaa mainettaan. Tämä koskee yhtä hyvin myös erilaisia uskonnollisia yhteisöjä, ja niillä tuntuu olevan omia kurinpitomenettelyjään. Kyllä kannustan siinä suhteessa siihen suuntaan toimimaan, että tässä maassa on yksi laki ja sitä lakia noudatetaan. Ei ole jotain toista, pienen yhteisön lakia, joka menee Suomen lain edelle.

Puhemies Paula Risikko: Neljä vastauspuheenvuoroa: edustajat Hassi, Mikkonen, Kari ja Sarkkinen.

17.33 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useat kollegat ovat tuoneet tässä esille lain signaalimerkityksen, asenteisiin vaikuttavan merkityksen. Se on mielestäni erittäin tärkeä. Ja siinä lakimuutoksessa, jota olen myöskin itse 90-luvulla ollut tekemässä, jolla raiskaus avioliitossa muutettiin rikokseksi, tämä on tapahtunut. Muistan vielä jopa nimiä ja kasvoja silloisista kollegoista, jotka vastustivat silloista lakimuutosta hyvin samantapaisin argumentein kuin nyt tätä naisverkoston valmistelemaa ja edustaja Sarkkisen hyvin ansiokkaasti esittelemää lakialoitetta.

Ja asenne: Meistä varmaan ainakin kaikki vähänkään vanhemmat ovat lukemattomia kertoja kuulleet tällaisen heiton, että naisen ”ei” tarkoittaa ”ehkä”. Sitä asennettahan tavallaan tämä nykyinen lakipykälä heijastaa, että ”ei” ei tarkoita oikeasti ”ei”, ellei uskalla tai pysty näkyvästi pistämään vastaan. Juuri tämä asenne meidän pitää muuttaa lainsäädäntöä muuttamalla.

17.34 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä kiitoksiin tästä lakialoitteesta ja myös kiitoksiin edustaja Sarkkiselle loistavasta puheenvuorosta ja hyvin tyhjentävästä puheenvuorosta sen suhteen, miksi tämä lakimuutos täytyy tehdä. On arkijärjellä aivan käsittämätöntä, että meidän rikoslaissa raiskaus ei ole raiskaus, ellei siihen liity vastustamista ja väkivaltaista vastustamista. Ja aivan kuten edustaja Hassi tuossa edellä totesi, niin on selvää, että silloin, kun sanoo ei, sen myös pitää tarkoittaa

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

taa ei ja se tarkoittaa ei. Tekemällä tämän muutoksen rikoslakiin, että raiskaus määritellään suostumuksen kautta, me saamme myös tämän viestin entistä vahvemmin esille.

Tässä salissa on nyt paljon väkeä, joka puolustaa tätä lakiesitystä. Allekirjoitukset jäivät hieman alle sataan, mutta toivon, että aika on kuitenkin kypsä sille, että tämä aloite saadaan nyt toteutettua ja rikoslakia muutettua.

17.36 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omasta puolestani halusin toivottaa kaikille hyvää naistenpäivää ja yhtyä ylpeyteen siitä, joka tässä on monen edustajakollegan suusta kuultu, että on hienoa, että meillä on näin aktiivinen ja upea naisverkosto, joka tuo näitä vaikeita mutta todella tärkeitä asioita käsittelyyn. Kiitos joka ikiselle edustajalle, joka tämän tärkeän aloitteen on allekirjoittanut. Tässä on kyse kuitenkin sellaisesta rikkomuksesta, joka kulkee ihmisen elämän läpi mukana täysin riippumatta siitä, kuinka paljon fyysistä väkivaltaa siihen sisältyy. Tämä on aidosti ongelma, jota Suomen lainsäädäntö ei tällä hetkellä tunnusta.

Vaikka näitä allekirjoituksia ei nyt ihan sitä sataa ole, niin kyllä minä vetoan lakivaliokuntaan ja kaikkiin lakivaliokunnan jäseniin, että tämä tärkeä asia otettaisiin vakavissaan ja tämä tuotaisiin meille oikeaan käsittelyyn. Olen myös iloinen siitä, että oikeusministerin alun perin aika nihkeä asenne tähän lakialoitteeseen on tuntunut hieman loiventuneen, koska tämä on tärkeä aloite.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi vastauspuheenvuoro ennen kuin mennään puhe-listaan.

17.37 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin lämmin kiitos kaikista kiitoksista ja tuesta ja näkökulmista tähän aloitteeseen.

Puheenvuoroni oli ilmeisen tyhjentävä, kun salissa ei sitten vastustavia puheenvuoroja tullut esille. Olisin toivonut, että myös niitä näkökulmia olisi täällä esitetty, jotta olisimme päässeet aitoon dialogiin ja myös pohtimaan ja vastaamaan ehkä kysymyksiin, oikomaan mahdollisia vääriä käsityksiä ja toisaalta pohtimaan niitä aitoja hankalia asioita, mitä tähän juridiseen puoleen mahdollisesti liittyy. Siinä mielessä toivon, että lakivaliokunta ottaa asian todella käsiteltäväkseen tai että asia muodossa tai toisessa tulee eduskunnan käsittelyyn. Nythän myös kansalaisaloite tästä samasta asiasta on menossa, eli on myös mahdollista, että se tulee tätä kautta vielä eduskuntaan.

Täytyy yksi korjaus tehdä. Tänä aamuna heräsin naisverkoston puheenjohtajana, mutta enää en ole naisverkoston puheenjohtaja, koska, kuten perinne kuuluu, jokaisena naistenpäivänä naisverkoston puheenjohtajuus vaihtuu, ja nyt se vaihtui vieressä istuvalle kollega Tuppuraiselle. Mutta kiitoksia kaikille tästä keskustelusta ja tuesta.

Puhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään puhujalistaan.

17.38 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Seksin tulee aina olla vapaaehtoista. Jos se ei ole vapaaehtoista, on kyseessä rikos. Näin totesi Ruotsin pääministeri perustellessaan itse asiassa aika samaa lakimuutosta, jota naapurimaassa ollaan viemässä eteenpäin ihan hallituksen omin toimin. Siellä ollaan korjaamassa juuri tällä tavalla heidän raiskauslainsäädäntöään. Varmaan aika moni nainen olisi toivonut, että me olisimme kuulleet tämäntyyppisiä

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

puheenvuoroja myös täällä Suomessa, mutta sen sijaan me saimme kuulla, että tämä naisten laajasti jakama vaatimus on elämälle vieras.

Kuten aikaisemmin sanoin, on kuitenkin hyvä, että tuntuu, että oikeusministerin asenne tähän lakialoitteeseen on vähän loiventunut alun hyvin jyrkän vastustuksen jälkeen, ja asiaa nyt selvitetään. Mutta kyllä minä myös toivon sitä, että näin tärkeää asiaa ei nyt vain haudata mihinkään työryhmään vaan tämä otetaan tosissaan ja tätä aidosti viedään eteenpäin. Kyllä se on todella vaikea ymmärtää, että vielä vuonna 2018 naiset joutuvat vielä naistenpäivänä vääntämään siitä, että jos seksiin ei ole suostumusta, niin kyseessä on aina yksiselitteisesti raiskaus — aina.

Arvoisa puhemies! Viimeisten kuukausien aikana tuhannet naiset ovat astuneet esiin ja viimein uskaltaneet kertoa niistä kaikkein kipeimmistä ja kaikkein vaikeimmista kokemuksista. Monet naiset ovat kertoneet omasta pelostaan, nöyryytyksestä ja häpeästä. Moni jopa tässä salissa istuva nainen on vuosia kantanut sellaista kipua, jota yhdenkään ihmisen ei pitäisi kantaa. Sukupolvi toisensa jälkeen naiset ovat oppineet, että siitä, mistä ei voi puhua, on vaiettava. Nyt nämä naiset kuitenkin puhuvat, ja he puhuvat sen takia, että kukaan ei joutuisi kokemaan sitä, mitä he ovat kokeneet. He ovat ylittäneet oman häpeänsä, jotta tässä maassa saataisiin aikana tämä tärkeä muutos. Se on juuri se asia, josta tässä lakialoitteessa on kysymys.

Me haluamme, että jokainen ihminen ymmärtää, että naisen ruumis on vain ja ainoastaan naisen oma. Siitä ei päätä kukaan muu. Me haluamme jokainen ymmärtää tässä maassa, että ”ei” tarkoittaa aina ”ei” ja että ainoastaan ”kyllä” tarkoittaa ”kyllä”. Me haluamme, että joka ikinen ymmärtää sen, että raiskaus on aina vakava itsemääräämisoikeuden loukkaus, sellainen rikkomus, joka kulkee mukana läpi ihmisen elämän täysin riippumatta siitä, kuinka paljon fyysistä väkivaltaa siihen sisältyy. Tämä on asia, jota tämän maan lainsäädäntö ei tällä hetkellä tunnusta.

Suomessa ihan liian usein uhri on se, joka joutuu todistamaan omaa pelkoaan tai väkivallan kokemustaan raiskaustilanteessa, vaikka me tiedämme, että iso osa raiskauksen uhreista lamaantuu ja pelkää ihan liikaa, niin että ei pysty vastustelemaan. Ehkä me voisimme sanoa, että meillä on tällä hetkellä itse asiassa rikoslaki, joka on elämälle vieras, ja että lain määritelmä raiskaukselle nojaa vastusteluun, väkivaltaan ja uhkaan eikä siihen suostumukseen, mihin sen automaattisesti pitäisi nojata, koska meidän lakimme sivuuttaa sen tosiasian, että seksi ilman suostumusta on raiskaus ja raiskaus on aina väkivaltaa täysin muusta väkivallasta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Kyllä minä itse ajattelen, että tämän maan tytöt ja naiset ansaitsevat semmoisen lain, joka suojaa heitä, joka suojaa heidän oikeuttaan päättää omasta ruumiistaan, joka ottaa aina naisen kokemukset vakavasti. Kyllä minä ajattelen, että tämän maan tytöt ja naiset ansaitsevat sellaisen lain, joka tukee uhreja syyllistämisen ja epäilemisen sijaan, jossa kukaan tällaisen rikoksen uhriksi joutuva ei syytä enää itseään. Sen takia minä lämpimästi tuen tätä todella hyvää ja arvokasta lakialoitetta ja todella toivon, että vaikka meillä ei kovin monta lakivaliokunnan jäsentä täällä tällä hetkellä istu, niin viesti tästä keskustelusta kantautuu lakivaliokuntaan ja tämä asia otetaan aidosti vakavaan käsittelyyn ja tuodaan meille päätettäväksi tähän saliin, jotta tämä laki saadaan aikaiseksi. — Kiitos.

17.43 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kuten sanottua, seksi ilman suostumusta on aina seksuaalista väkivaltaa. Seksuaalisen väkivallan kohteeksi voi joutua

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

kuka hyvänsä, mutta useimmiten uhri on nainen. Näin naistenpäivänä on tärkeää, että puhumme vakavista asioista myös täällä eduskunnassa ja nostamme ihmisoikeuskysymyksiä esiin. Siitä tässäkin on pohjimmiltaan kyse.

Meneillään on Me too -kampanjaan ja sen sisarkampanjoihin liittyvä yhteiskuntia ravisteleva, tervetullut murros, jossa kaikenlaiseen ahdisteluun ja seksismiin vaaditaan nollatoleranssia. Vapaan maailman kansalaisyhteiskunnat ovat tehneet enemmän kuin selväksi, että nyt riittää. Raiskaus rikkoo ihmisen fyysisen ja psyykkisen koskemattomuuden rajat. Se on perustavanlaatuinen yksilön seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaus. Tätä tosiasiaa eivät muuta flirttailu, lyhyt hame, humala tai yhteinen parisänky.

Raiskauksen uhrien ihmisoikeudet eivät toteudu Suomessa tällä hetkellä riittävällä tavalla. Vain harva raiskausrikos ilmoitetaan poliisille, ja ilmoitetuista raiskauksista vain pienessä osassa tapauksia nostetaan rikossyyte, eivätkä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö varmistavat riittävää oikeudellista suojaa rikosten uhreille.

Kun Suomen seksuaalirikoslainsäädäntöä viimeksi uusittiin, monissa asiantuntijoiden ja järjestöjen lausunnoissa toivottiin suostumuksen puutteen lisäämistä raiskauksen tunnusmerkistöön. Kansainvälisten sopimusten pohjalta Suomi jo sitoutui siihen, että suostumusperusteisuus on raikasmäärityksen ydin, kun Istanbulin sopimus tuli Suomessa voimaan 1. elokuuta 2015. Kuitenkin sopimuksen ratifiointiprosessin aikana seksuaalirikoslainsäädäntöä uusittaessa vuonna 2014 Suomessa todettiin, ettei ole tarvetta ottaa suostumuksen puutetta mukaan raiskauksen tunnusmerkistöön. Suostumuksen puutetta ei siis terminä ja tunnusmerkkinä lakiin lisätty.

Suostumuksen puutteen lisäämistä lakiin on vastustettu lähinnä asenteellisista ja juridisista syistä, kuten debatissa kerroin. Muun muassa oikeusministeri on vastauksessa kirjalliseen kysymykseemme, jonka edustaja Satu Hassin kanssa teimme, pitänyt vaatimusta suostumuksesta elämälle vieraana. Onneksi ministeri Häkkänen on nyt pehmentänyt linjaansa ja ilmoittanut perustavansa asiantuntijaryhmän selvittämään raikasmääritystä.

Muistuttaisin kuitenkin, ettei tätä asiaa saa haudata työryhmiin vaan meidän on toimitava ripeästi. Hallituksella on jossain määrin ollut tapana siirtää asioita työryhmien käsiteltäväksi siten, että työryhmiltä ei välttämättä synny tuloksia. Näin ei missään tapauksessa saa nyt käydä.

Itse pidän elämälle vieraana sitä, että nyt Suomen lainsäädäntö lähtee liikkeelle siitä, että raikasmukseen liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa tai tilanne, jossa uhri ei kykene puolustautumaan tai ilmaisemaan tahtoaan esimerkiksi pelkotilan, sairauden tai tiedottomuuden takia. Tämä on johtanut oikeudessa tapauksiin, jotka kyseenalaistavat räikeästi ainakin oman oikeustajuni rajat, kun esimerkiksi aikuisen tekemää sukupuoliyhteyttä 10-vuotiaan lapsen kanssa ei ole oikeudessa tulkittu raikasmukseksi. Tämä on täysin käsittämätöntä.

On oikeuslaitoksen tehtävä arvioida tosiseikkoja kunkin tapauksen osalta tilannekohtaisesti ja luoda vedenpitävät ja reilut oikeuskäytännöt, jotka myös toimivat. Olennaista kuitenkin on, että uhrin ei tarvitse pelätä rikosilmoituksen tekemistä ja että jokaisen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan.

Arvoisa puhemies! Laki on tapa kertoa, mikä on sallittua ja mikä ei. Suostumuksen huomioiminen rikoslaissa on ennen kaikkea kirkas viesti yhteiskunnan muutoksesta ja siitä, mitä me hyväksymme ja mitä me emme hyväksy. Tänä päivänä kaikille luulisi olevan itsestäänselvää, että seksin pitää olla kaikille osapuolille vapaaehtoista. Tässä ei ole kompromisseille tilaa. Myös lain on lähdeittä näistä lähtökohdista.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Vihreät katsoo, että seksuaalirikoksia käsittelevä luku Suomen rikoslaissa tulee muuttaa niin, että suostumuksen puute nostetaan raiskauksen määritelmän ytimeen. Minäkin toivon, että lakivaliokunta antaa tälle asialle aikaa, vaikka aivan sataa nimeä aloite ei tällä ker-
taa kerännytkään. Muutoksen aika on kuitenkin nyt, ja meidän on toimittava, ja meidän on muutettava tämä laki. Me olemme sen tälle maalle velkaa.

17.48 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Täällä on sanottu hyvin paljon viisaita, enkä halua itse niitä toistaa. Ei tunnu siltä, että voisi sanoa sen paremmin kuin edustajat Sarkkinen, Olli-Poika Parviainen ja Emma Kari — täällä on ollut tosi hyviä. Kaikki ovat puhuneet minun mielestäni tosi hyvin.

Katsoin itse asiassa yhtenä iltana dokumentaarin, missä analysoitiin elokuvaa *Thelma & Louise*, joka on feministinen, ikoninen elokuva, joka nimenomaan käsittelee tällaista raiskauskulttuuria — tuntui tänäänkin aika radikaalilta sanalta sanoa oikein, mutta kysymyksen on näin. Tänäänkin ollaan puhuttu siitä, että raiskaus ja seksi jotenkin liittyisivät yhteen. Itse asiassahan raiskaus on nimenomaan vallankäyttöä, alistamista, eikä yksi seksin muodoista. Siinä mielessä meillä on tosi paljon vielä keskusteltavaa. Ja minua itse asiassa hämmentää välillä todella paljon se — ei ehkä tässä keskustelussa — että joskus kun käy keskustelua ehkä vähemmän asiaa pohtineiden kanssa, niin he jotenkin kokevat, että tässä nyt on tarkoitus rajoittaa miesten mahdollisuuksia tai kanssakäymistä naisten kanssa, kun itse asiassa kysymyksessä ihan selkeästi on naisiin kohdistuvan väkivallan lopettaminen.

Kaikkeen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja seksuaalirikoksiin liittyy todella paljon häpeää ja häpeäkulttuuri. On mielenkiintoista myös se, että kun eri tavoin pyritään ehkäisemään esimerkiksi ihmiskauppaa tai prostituutiota tai seksuaalirikoksia, niin hyvin usein kohdistetaan huomio naisiin ja siihen, miten nuorten tyttöjen tai naisten pitäisi välttää uhriksi tulemistä jollain omalla käyttäytymisellään ikään kuin se olisi heistä kiinni, että he joutuvat uhreiksi. Se jollain tavalla myöskin kuvastaa koko sitä oikeusprosessia, ehkä jotenkin alitajuntaisesti, jollemme nosta sitä ja käsittele sitä hirveän tietoisesti.

Kysymyksen on itsemääräämisoikeudesta ja naisen vapaudesta, ja pitäisi olla ihan luonnollista, että ne ovat yhtä isoja naisella kuin miehellä. Mielestäni on myös tärkeää puhua, että kysymys on naisista ja miehistä, vaikka toki on totta, että myöskin miehet ovat uhreja, seksuaalisen hyväksikäytön ja raiskausten uhreja. Tekijät useimmiten kuitenkin ovat miehiä. Ja sen vuoksi tämä muutos rikoslakiin onkin hyvin tärkeä, että samalla, kun se lisää naisten turvallisuutta, vapautta, on tarkoitus myöskin, että sen pitäisi muokata ja paremmin ohjata sitä mieskuvaa, mihin pojat kasvavat. Tuntuukin todellakin oudolta maailmalta, että meidän poikamme joutuvat kasvamaan sellaisessa ympäristössä, missä puhutaan niin, että raiskaus on silloin, kun käytetään väkivaltaa. Jos ajattelee, miten sen itse selittäisi omille lapsille, niin ei varmasti haluaisi selittää, että kaikki muu on ok ja että se on se, joka määrittelee, vaan nimenomaan kysymys on tasavertaisesta suhteesta, jos kysymys on seksistä, ja kaikki muu on väkivaltaa.

Jos ajattelee muutakin lainsäädäntöä, niin itse asiassa esimerkiksi seksin ostokieltokin on määritelty niin, että jotta se olisi rikos, se edellyttää, että ostaja olisi tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että uhri tai kohde on ihmiskaupan uhri, mutta silti siitä tulee suunnilleen vain sakkolappu. Siis sitä ei määritellä raiskaukseksi, vaikka tietää, että uhri, se, jolta ostaa seksiä, on ihmiskaupan uhri, siis hän ei ole siellä vapaaehtoisesti. Mielestäni peilikuvalla, että vieläkin fokus on väärässä kohdassa, ovat kaikki nämä, millä tavalla rikoslais-
sa seksuaalirikokset ovat määriteltyjä, ja se tosiasia, että vieläkin tänään seksuaalirikosten

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

käsittely ja tutkiminen itse asiassa edellyttävät todellakin suurta panostusta nimenomaan uhrin kohdalta: joutuu uudestaan kertomaan, uudestaan kertomaan ja avautumaan kaikkiin intiimeimmistä, vaikeimmista häpeän tunteistaan, vaikeista tilanteista ja tavallaan myötävaikuttamaan, jotta syyllinen saadaan vastuuseen. Se, miten tämä ratkaistaan, ei ehkä ole ihan helppoa kaikissa kohdissa.

Ihmisoikeusinstituutiot, kuten CEDAW-komitea, Istanbulin sopimus, lukuisat ihmisoikeusjärjestöt, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, kaikki itse asiassa velvoittavat nimenomaan määrittelemään raiskauksen niin, että se perustuu tahdon puutteeseen eikä väkivaltaan.

Lagstiftningen har helt klart släpat efter i tiden. För tillfället förutsätter inte strafflagen att det måste finnas samtycke för att ha sex, och det är dags att vi får en lag som tydligt signalerar var gränsen går för vad som är våldtäkt. Finns det inte samtycke är det våldtäkt. Det finns också ett enormt mörkertal när det gäller våldtäkter som anmäls. Det uppskattas att hela 90 procent — alltså största, största delen — av alla våldtäkter inte anmäls över huvudet taget. Många låter bli att anmäla på grund av att processen är så tung för offret och då utgången i rättsprocessen är osäker. En lagändring sätter fokus på bristen av samtycke och signalerar klart att det är precis just där gränsen går. Det här har man haft i kraft i anglosaxiska världen i hundratal år, det måste också fungera hos oss.

17.55 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Me täällä Suomessa tykkäämme onnitella itseämme siitä, että Suomi on tasa-arvon mallimaa, mutta tässä huolella kiillotetussa mielikuvassa on kuitenkin yksi iso ja sitkeä tahra. Se on seksuaalinen väkivalta. Suomi on Euroopan vaarallisimpia maita naisille. Joka kolmas suomalainen nainen on joutunut kumppaninsa pahoinpitelemäksi. Seksuaalista väkivaltaa kokee 50 000 naista vuosittain. Arvioiden mukaan 15 000 naista raiskataan joka vuosi. Viime vuonna 12 naista kuoli parisuhdeväkivallan seurauksena. Jokainen näistä on ihmisoikeusloukkaus. Seksuaalinen häirintä on arkipäivää aivan liian monelle. Sitä kokevat kaikenikäiset ja -näköiset naiset kaikenlaisista taustoista.

Me too -kampanja on rikkonut hiljaisuuden. Viimein häirinnästä puhutaan. Seuraava askel on ottaa häirintää kokeneiden kertomukset vakavasti ja puuttua niihin. On aika lakata suojelemasta tekijää. On aika sanoa häirintää ja väkivaltaa kokeneelle ”minä uskon sinua”, sillä jokaisella on oikeus koskemattomuuteen. Sen kunnioittamiseen on kasvatettava pienestä pitäen.

Arvoisa puhemies! Raiskaus on seksuaalisen häirinnän räikein muoto. Aina, kun toinen osapuoli pakotetaan seksiin ilman tämän suostumusta, on kyseessä raiskaus. Arkijärjellä tämä on itsestäänselvää, ja siksi onkin hämmästyttävää, ettei asia ole rikoslaissa näin määritelty. Rikoslakia tulisi muuttaa käsittelyssä olevan lakialoitteen mukaisesti niin, että raiskaus määritellään suostumukseen perustuvaksi, ei väkivallan käytön kautta kuten nyt. Muutos tarkoittaisi, että lain näkökulmasta raiskaus on aina raiskaus, kun henkilö ei ole antanut suostumustaan, vaikkei kykenisikään vastustamaan tekoa. Nykylainsäädännössä näin ei ole. Jos raiskaukseen ei liity väkivaltaa tai sillä uhkaamista, se voidaan määritellä raiskaukseksi silloin, kun uhri on toimintakyvytön, huumattu tai unessa, mutta jos toimintakyky on tallella, uhrilta voidaan edellyttää puolustautumista. Kuitenkin tutkimusten mukaan 70 prosenttia uhreista jäätyy raiskaustilanteessa niin, ettei pysty vastustamaan tekijää. Seurauksena moni raiskaus jää tunnistamatta ja rankaisematta.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Ainoastaan määrittelemällä raiskaus suostumuksen puutteen kautta voidaan varmistaa, että kaikki raiskauksen uhrin voivat saada oikeutta ja että jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan täysimääräisesti. Tätä muutosta rikoslakiin puoltaa Suomen perustuslaki. Sen mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Sitä edellyttävät myös Suomen allekirjoittamat kansainväliset sopimukset, YK:n naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastainen Istanbulin sopimus. Kansainvälinen rikostuomioistuimien, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja useiden ihmisoikeusjärjestöjen ja asiantuntijain ovat samoilla linjoilla. Muutosta vaatii myös valmistelussa oleva Suostumus 2018 -kansalaisaloite, ja jos nyt tällä lakialoitteella lakivaliokunta ei ota asiaa käsittelyyn ja tuo meidän päätettäväksi, niin kansalaisaloitteen kautta todennäköisesti sama asia tulee tähän saliin. Ja kaikissa näissä sopimuksissa, niin myös tässä aloitteessa, on lähtökohtana se, että raiskauksen määrittelee suostumuksen puute. 100-vuotiaan Suomen on korkea aika ymmärtää tämä ja muuttaa lainsäädäntöään sen mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Muutos ei ole mahdotonta toteuttaa. Suostumus on mahdollista selvittää, vaikka jotkut tahot ovat antaneet ymmärtää, että näin ei olisi. Suostumus yksinkertaisesti ei ole suostumus, jos henkilö on antanut ymmärtää, ettei halua, joko sanoin tai käyttäytymisellään, eikä silloin, jos henkilö muuttaa mielensä. Milloinkaan ei ole liian myöhäistä sanoa ”ei”. Suostumusta ei voi antaa kukaan muu kuin henkilö itse. Sitä ei voi saada luottamus- tai valta-asemaa käyttämällä tai uhkaamalla väkivallalla joko uhria tai jotakuta muuta. Helpoin tapa selvittää suostumus on kysyä henkilöltä itseltään: ”kyllä” tarkoittaa ”kyllä”. Ei kysyminen tunnelmaa pilaa, mutta raiskaus pilaa sen aivan varmasti, sillä jokaisella on oikeus vetää raja siihen, mihin itse haluaa ja mikä tuntuu hyvältä.

18.00 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tämä asia otettiin nyt keskusteluun ja varsinkin naistenpäivänä. Tosin miehiäkään me emme tässä asiassa saa unohtaa.

Onneksi me viime vaalikaudella saimme joitakin pieniä korjauksia tehtyä, samoin kuin toissa vaalikaudella, mutta mitään isompaa, oikeaa kokonaisuudistusta ei ole saatu tänne tehtyä, vaikka selvästi siellä on korjauksen tarpeita useammassakin eri kohdassa. Tämä nyt esillä oleva asia on hyvä ja tärkeä. Tästä kyseisestä 20 luvun 1 §:stä, missä raiskausta käsitellään, poistettiin viime kaudella niin kutsuttu lievä raskaus eli semmoinen muoto kuin lievä tekemuoto — siitä ei onneksi enää puhuta ollenkaan — mutta siihen jäi kuitenkin viime vaalikaudella semmoinen selvä tekovirhe minun mielestäni, kun siinä 1 §:ssä on vieläkin kaksi vakavuusasteikkoa. Elikkä on ensinnäkin tämä, että jos pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen, niin siitä tulee vähintään vankeusrangaistus, vähintään 1 vuosi ja enintään 6 vuotta. No, sitten on tämä toinen, eli semmoinen vähäisempi rangaistus, vähäisempi raiskaus, kuitenkin vielä jäi sinne lakiin. Onko todellakin tarkoituksenmukaista, että meillä on laissa vielä tänä päivänä tämä vähäinen raiskaus? Muutettiin hienosti nimiä lievästä raiskauksesta vähäiseksi raiskaukseksi, mutta tarvitaanko siellä edes tällaisia? Elikkä meillä on se vähäisyyden muoto, että jos raiskaus — huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat — on kokonaisuutena arvostellen vähemmän vakava kuin 1 ja 2 momentissa mainitut teot, niin sitten on pienempi rangaistusasteikko.

Kokonaisuudessaan meidän pitäisi miettiä myöskin rangaistusasteikkojen nostamista näissä, koska käräjäoikeushan ei pysty muuttamaan niitä rangaistuskäytäntöjä,ellemme

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

me täällä salissa tee selvästi päätöksiä, joissa rangaistuksen määrää nostetaan. Ja kun rangaistuksen määrää nostetaan, niin vasta siinä vaiheessa käräjäoikeudet ja oikeussalit pystyvät tekemään päätöksiä kovemmista rangaistuksista.

Kun tässä käsiteltävässä aloitteessa on nyt tämä suostumuksen puute, niin jos oikein lähtee kiertelemään, kaartelemaan, niin sehän voi periaatteessa tästä laista lähteä, että onhan se henkistä väkivaltaa, mutta se on niin kaukaa kierretty ja vaikeasti haettu. Minä en tunne oikeustapauksista kunnan näyttöjä siitä, että semmoinen suostumuksen puute oikeasti olisi sitä henkistä väkivaltaa tai alistamista, josta tässä laissa puhutaan. Sen takia minun mielestäni olisi ihan järkevää, selkeää, että laissa olisi suora teksti siitä, mitä on se, että kun ei suostu, niin ei suostu. Se puuttuu tästä lakitekstistä, eli kyllä tämä laki siinä mielessä tarvitsisi ihan korjauksen.

Edustaja Puumala toi tässä aikaisemmin esille lapsen seksuaalisen hyväksikäytön asioita. Viime vaalikaudella tosiaan oli hänen aloittamansa aloite. Meitä oli yli sata henkilöä, jotka allekirjoitimme sen. Siinä käytiin läpi lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö siten, että miten sen syyteoikeus vanhenee. Minä itse toin silloin esille tapauksen, jonka tuon nyttenkin esille. Elikkä oli eräs lappilainen, nyt jo suurin piirtein ikäiseni naishenkilö, joka sanoi, että hän on vasta viime vuosina pystynyt aukaisemaan sen, mitä hänelle lapsena tehtiin. Elikkä tämänhetkinenkin lakimuutos on laki, joka on 2011 tullut voimaan ja jossa 28-vuotiaana loppuu syyteoikeus siitä, mitä ihmiselle on lapsena tehty, mutta hän pystyy vasta nelikymppisenä aukaisemaan ja kertomaan, mitä hänelle on lapsena tehty. Elikkä kyseinen mies on tänäkin päivänä täysin puhtailla papereilla elämässä toimimassa, vaikka on syylistynyt törkeään lapsen raiskaamiseen.

Oli harmi, että me emme saaneet tuota lakia viime vaalikaudella muutettua, mutta aivan hyvin me voisimme kyllä tällä vaalikaudella ottaa [Timo Heinonen: Se on uusittu tällä vaalikaudella!] tämänkin asian nyt uudestaan käsittelyyn, että tämä saataisiin poistettua, koska se lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, jota minä tulen seuraavassa kohdassa esittämään lapsen raiskaukseksi — sitähan se on — on käytännössä murha. Sehän on lapsen murha, ja murhahan ei vanhene koskaan. Kun murhasta voidaan tuomita elinkautinen, niin minusta se on ihan vastaava asia, elikkä lapsen murhasta eli törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä pitäisi olla syyteoikeus niin, että sen voi silloinkin ottaa käsittelyyn, kun lapsi on oikeasti aikuisena valmis prosessoimaan tämän asian.

Toivon, että tämä lakialoite menee näillä eväillä tästä eteenpäin.

18.06 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan sanoa johtain edustaja Maijalan puheenvuoroon, jossa hän viittasi edustaja Puumalan ja allekirjoittaneen viime kaudella tekemään, yli sata nimeä keränneeseen lakialoitteeseen, jossa siis tavoitteena oli, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö olisi rikos, joka ei vanhenisi, jolloin voitaisiin, niin kuin hän edellä toi esille, syyttää myös niissä tapauksissa, kun asiat tulevat mieleen ja pintaan, ehkä vasta oman äitiyden taikka isyyden myötä tai jossain tämäläisyyksissä. Me puhuimme silloin edustaja Puumalan kanssa, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on kuin murha, josta jää henkiin.

Tämä lakialoite on itse asiassa uudistettu meidän toimestamme jo tällä kaudella, eli se on lakivaliokunnassa, ja se voidaan koska tahansa ottaa siellä käsittelyyn ja saattaa voimaan.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

18.07 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Ensin kommenttina tähän, että toivon todellakin myös, että tällainen muutos lähtee ja tulee pikimmiten, että tällainen rikos ei vanhene.

Raiskaus on seksuaalista väkivaltaa. Se on halpamaista vallankäyttöä toista kohtaan. Se on toisen äärimmäistä alistamista. Se on rikos, jossa rikotaan jotain hyvin herkkää ja ainutlaatuista, rikos, minkä seuraukset seuraavat läpi koko elämän. On hyvin tavallista, että uhri lamaantuu tai ei ainakaan pysty vastustamaan riittävästi, vaan rikos, raiskaus, tapahtuu, ja sen vuoksi on erittäin tärkeää, että tähän pykälään tulee, että jos on sukupuoliyhteydessä toisen henkilön kanssa ilman tämän suostumusta, niin se luetaan raiskaukseksi.

Suurin osahan raiskauksen kohteeksi joutuvista, kaltoin kohdeltavista on naisia, ja erityisen haavoittavaa tämä on silloin, jos raiskaus kohdistuu nuoriin tai lapsiin. Tilanne voi olla sellainen, että lapset eivät tajua ollenkaan eivätkä itse asiassa edes muista koko asiaa, voivat vain pahoin ehkä sinne asti aikuisuudessa, kun on omia lapsia tai lapsenlapsia syntynyt ja muistikuvat alkavat palautua.

Mutta on hyvä muistaa, että myös nuoret miehet ja pojat joutuvat joskus raiskauksen kohteeksi, ja jos silloin, kun heidän rajojaan on rikottu, asiaa ei käydä läpi ja siitä eheydytä, ei ole harvinaista, että nämä nuoret miehet ennemmin tai myöhemmin rikkovat toisten rajoja ja voivat itse raiskata jatkossa.

Kuka haluaisi sitten vastustaa tätä lakia? Ajattelen itse niin, että vain ja ainoastaan ne, jotka eivät ymmärrä, mitä tarkoittaa hyvä seksuaalinen kanssakäyminen, mitä tarkoittaa intiimi yhteys toisen kanssa. Se on ilman muuta toimenpide, se on ilman muuta tapahtuma, joka tarvitsee molemminpuolisen suostumuksen.

18.10 **Sari Raassina kok:** Arvoisa puhemies! Seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat aina äärimmäisen vakavia ja tuomittavia tekoja. En voi ymmärtää teon määrittelemistä vähäiseksi, kun kyse on yksilöön kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta. En myöskään voi ymmärtää, miten on perusteltavissa nykykäytännön mukainen vaatimus väkivallasta tai sen uhasta raiskauksen ainoana tunnusmerkkinä. Pelottelu ja väkivallalla uhkailu ovat usein yhtä vaikeita toteen näyttää kuin suostumuksen puute, jos tekijä sitten ei jää kiinni puukko kädessä ja housut kintuissa. Todistustaakka on edelleen liian usein uhrilla.

Asenneilmapiirin muutos on välttämätön. Useat tapaukset jäävät kokonaan piiloon vain siksi, että uhri pelkää paitsi raiskaajaansa myös nöyryytystä, joka prosessista voi seurata. On aivan sietämätöntä kuulla usein julkisuudessa esitettyjä perusteita, joilla uhria syyllistetään milloin pukeutumisesta, milloin liikkumisesta yksin pimeään aikaan ja niin edelleen. Uhri on uhri, ja raiskaaja on rikollinen. Tämä tosiasia ei muutu ajan, paikan, iän tai sukupuolen eikä myöskään uhrin ja tekijän välisen vuorovaikutussuhteen perusteella.

Meidän velvollisuutemme lainsäätäjinä on suojella aina ensisijaisesti uhria. Raiskauksen uhriksi voi joutua nainen tai mies. Häpeän ja syyllisyyden kokemus ei katso sukupuolta. Siksi meidän tulee myös parantaa raiskauksen uhrien tukitoimia ja madaltaa kaikin keinoin ilmoittamiskynnystä.

Tasa-arvoiset ihmissuhteet sisältävät aina molemminpuolisen suostumuksen. Mikään muu määritelmä kuin suostumuksen puute ei voi olla pohjana raiskaukselle, äärimmäiselle seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaukselle. Raiskaus on aina itsessään väkivalta-teko.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaukset on kriminalisoitava mahdollisimman laajasti. Toivonkin, että ministeri Häkkäsen asettama asiantuntijafoorumi pohtii kysymystä ja sen pohjalta saamme Suomeen ajantasaisen ja oikeudenmukaisen lainsäädännön.

18.12 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Yhdyn omalta osaltani kiitoksiin. Edustaja Sarkkinen esitteli ansiokkaasti tämän asian ja on hoitanut ansiokkaasti myöskin puheenjohtajuutta naisverkostossa edellisenä vuotena.

Kun Suomen seksuaalirikoslainsäädäntöä viimeksi on uudistettu, niin ymmärtääkseni jo silloin on toivottu ja vaadittu suostumuksen puutteen lisäämistä raiskauksen tunnusmerkistöön, mutta sitä ei ole siellä, ja nyt sitten tämä asia pitää hoitaa kuntoon.

Minä ajattelen kuten edustaja Olli-Poika Parviainen Suomen sitoutumisesta. Istanbulin yleissopimus määrittelee seksuaalisen väkivallan toisen henkilön suostumuksen vastaiseksi ja rangaistavaksi, ja koska tämä sopimus on Suomessa ratifioitu — se on tullut voimaan 2015 — niin tämä asia nyt pitää viedä lakiin.

Minä toivon todellakin, että naisverkoston aloite otetaan vakavasti ja se etenee lainsäädäntöön. Yhdyn niihin ajatuksiin, että lakia muuttamalla me voimme antaa täältä eduskunnasta selkeän viestin, mitä ajattelempa asiasta, ja vaikuttaa tällä tavalla myöskin asenteesiin.

18.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Haluan alkuun kiittää edustaja Sarkkista ja naisverkostoa erittäin arvokkaasta lakialoitteesta. Seksi ilman suostumusta on raiskaus.

Hetki sitten meitä järkytti oikeustapaus, missä vuonna 1994 syntynyt mies tuomittiin kärkeäjäoikeudessa kymmenvuotiaan pienen tytön törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä kolmen vuoden vankeuteen. Syyttäjä vaati tälle miehelle tuomiota törkeästä raiskauksesta. Syyte kuitenkin hylättiin, koska kymmenvuotias tyttö — kymmenvuotias tyttö, lapsi — ei ollut vastustellut miestä tai näyttöä tytön avuttomuudesta tai pelkotilasta ei ollut. Tämä syyte kaatui myös Turun hovioikeudessa, koska näyttö ei kuulemma riittänyt todistamaan, että teko olisi tapahtunut pakottamalla, vasten tytön tahtoa. Esille nousi, että on harkittava, mikä on riittävää vastustamista. Asianajaja Liisa Tarvainen silloin pohti, että lähtökohtaisesti kymmenvuotiaan kannalta on harkittava, mikä on riittävää vastustamista. Asia on ymmärtääkseni etenemässä edelleen, ja toivotaan, että tämäkin tapaus saa oikeudenmukaisen lopun. Pitää kysyä, miten kymmenvuotias lapsi voisi edes antaa pätevää suostumusta sukupuoliyhteyteen, [Hanna Sarkkinen: Nimenomaan!] sillä hän on kaikissa tilanteissa lapsi, liian nuori ja kehittymätön ymmärtämään tällaisia asioita. Ei tällaisia pitäisi edes miettiä.

Nykyisen Raiskaus-pykälän 1 momentinhan mukaan raiskaukseen syyllistyy vain silloin, jos pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilööseen kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista. Pykälän soveltamisen ei ole katsottu edellyttävän sitä, että uhri tekee fyysisistä vastarintaa, mutta nämä kaksi vaatetta on ollut, ja nyt itse lähestyn tätä asiaa tämän pienen, viattoman tytön näkökulmasta. Mutta tämä edustaja Sarkkisen ja naisverkoston tekemä lakialoite on tietysti ajankohtainen ja tarpeellinen kaikkien tällaisen teon kohteeksi joutuvien osalta, on sitten kyse aikuisesta naisesta, ehkä miehestäkin, tai ainakin vaikkapa pojasta. Rikosoikeuden professori Matti Tolvanen totesi, että kyllä esimerkiksi pelkän fyysisesti ylivoimaisen olemuksen pitäisi riittää tähän. Näin itsekkin ajattelen.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Toisaalta suostumuksen antajan täytyy ymmärtää myös suostumisen merkitys, ja sen takia ei kymmenvuotiaan kohdalla pitäisi tällaista edes pohtia.

Suomessa on viimeisen kymmenen vuoden aikana ilmoitettu poliisille keskimäärin noin 550 raiskausta vuosittain. Poliisin tietoon tulleista tapauksista ei itse asiassa voi kuitenkaan tehdä minkäänlaista johtopäätöstä tai päätelmää rikosten todellisesta määrästä tai toisaalta luonteestakaan, vaan nämä tilastot kertovat kyllä ehkä enempiinkin vain rikoksen uhrien halusta — mutta toisaalta aika usein myös kyvystä — tehdä rikosilmoitus. Tätä kynnystä pitää madaltaa, ja tässä edustaja Sarkkisen ja naisverkoston lakialoite osuu juuri oikeaan kohtaan. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemän laajan selvityksen mukaan vuosittain itse asiassa peräti 15 000 naista pakotetaan tai yritetään pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen, ja kun mukaan lasketaan tilanteet, joissa nainen on nukkunut tai ollut muusta syystä kyvytön puolustautumaan, nousee tapausten määrä 46 000:teen.

Tässä esille nostamassani tapauksessa, joka osaltaan laittoi vauhtia tähän jo lähtökohtaisesti tärkeään ja kuvottavaan asiaan, syyttäjän vaatima raiskaussyyte siis kaatui, koska näyttö ei riittänyt todistamaan, että kymmenvuotias lapsi oli sukupuoliyhteydessä vastoin tahtoaan aikuisen miehen kanssa. Tämä on täysin käsittämätöntä, järkyttävää ja suorastaan raivostuttavaa. Tämän ei pitäisi olla Suomessa mahdollista, varsinkaan kun kyse on aikuisen ja lapsen välisestä tapahtumasta. Meidän pitää siis uudistaa lainsäädäntömme Ruotsin suuntaan, missä raiskauksen tunnusmerkistön täyttyminen ei edellytä uhrin nimenomaista vastustusta vaan lähdetään päinvastoin siitä, että uhri vastustaa sukupuoliyhteyttä, mikäli ei nimenomaisesti ole antanut siihen suostumusta, ja kun kyse on lapsesta, tämän pitäisi olla kaikille itsestäänselvää.

Suostumuksen puuttumisen nostaminen edustaja Sarkkisen ja naisverkoston lakialoitteen mukaisesti raiskauksen tunnusmerkistöön on minun mielestäni erittäin perusteltu ja järkevä toimenpide, joka parantaisi ja parantaa toivottavasti mahdollisimman pian seksuaalirikosten uhrien oikeudellista asemaa. Tämä ei välttämättä lisää seksuaalirikoksista jaettavia tuomioita, mutta olen aivan varma, että tällä lakialoitteella ja tämän kirjauksen lisäämisellä lakiin olisi ehdottomasti positiivinen vaikutus asenteisiin ja rikosten uhrien selviytymiseen. Toivon tälle lakialoitteelle myönteistä käsittelyä eduskunnassa ja nopeaa voimaan saattamista, niin että oikeus tällaisissa tapauksissa toteutuisi. Niin kuin edustaja Sarkkinen totesi, seksi ilman suostumusta on raiskaus.

18.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Näin aluksi kaikille Suomen naisille oikein hyvää naistenpäivää.

Edustaja Sarkkiselle ensinnäkin lämpimät kiitokset erinomaisesta lakialoitteesta. Tämä asia, mitä nyt käsitellään, on äärimmäisen vakava.

Edustaja Timo Heinosen äsken esille tuoma esimerkki, kun raavas mies raiskaa 10-vuotiaan lapsen ja siitä ei saa kuin kolme vuotta vankeutta, osoittaa karulla tavalla sen, mikä suomalaisen oikeusjärjestelmän tilanne asiassa on. Ei siitä voi tulla kuin surulliseksi, kun tuommoisesta tapauksesta lehdestä olen itsekin lukenut ja monesta muusta mediasta sen pannut merkille. Aivan käsittämättömiä juttuja. Kun lasta käyttää seksuaalisesti hyväksi, se on todellakin murha, josta uhri jää eloon. Tällaisista rikoksista pitäisi tuomita niin ankara tuomio, että pitäisin elinkautista siinä tilanteessa aivan oikeana tuomiona. Jääköön se asia tarkemman valmistelun varaan. Mutta ei enää koskaan tässä maassa saa käydä niin, että lapsia käytetään seksuaalisesti hyväksi ja siitä selviää hyvin vähäisellä tuomiolla.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Edustaja Hanna Sarkkisen hyvä lakialoite pitää viedä läpi niin, että seksuaalisen hyväksikäytön tuomiot ovat kovia. Ihmiseen kajoaminen käyttäen sitten jotakin voimaa tai uhkaamista ja seksuaalinen kajoaminen ihmiseen niin, että käytetään voimaa, uhkaamista tai jotain muuta keinoa ja suostumus on vähän niin ja näin, ovat tuomittavia. Tietenkin se mitalin toinen puoli on se, että suomalaisen ja länsimaisen oikeuskäytännön mukaan näytön pitää olla aukoton. Jos syntyy perusteltu epäily siitä, onko tämä syytetty syyllistynyt siihen rikokseen vaiko ei, niin totta kai senkin pitää olla mahdollista — että ei pidä tuomioita lätkiä sillä innolla, että saattaa se hyvinkin olla tehnyt sen rikoksen. Kyllä siitä pitää olla vahva näyttö, että näin on tapahtunut. Mutta joka tapauksessa, kun näin vakavasta asiasta on kysymys, siitä pitää sitten tuomioidenkin olla sitä mukaa.

Se, miksi tähän tilanteeseen Suomi ja tämä maailma ovat menneet, johtuu aika pitkälti siitä ja, voi sanoa, melkein pä ainoastaan siitä, että joka puolella, kun tämän päivän viestimet avaa, menee elokuviin, televisiota katsoo tai internetiä tutkii, sieltähän sitä seksiä pursuaa joka kanavalta, joka tavalla väkivaltaa. Muistan, että kun tässä yhtenä iltana muutama viikko sitten väsyneenä tulin kotiin ja ajattelin, että katselenpa iltauutiset vielä, ja avasin television, niin sieltähän tuli sitä väkivaltaa raaimman päälle, ja siinä elokuvassa harrastettiin sitä seksuaalistakin väkivaltaa sen verran paljon, että pistin kyllä television välittömästi kiinni. Ei semmoista roskaa viitsi edes väsyneenä katsoa. Kun ajattelee tämän päivän lapsia, Yhdysvalloissa oli tutkimus, että kun pienet lapset katsovat televisiota paljon vapaammin kuin meillä — pieni lapsi näkee joka ilta monia, monia murhia televisiossa, monia, monia väkivallantekoja — niin totta kai se vaikuttaa sen ihmisen psyykeen ja ihmisen tulevaan käytökseen, kun hän aikuiseksi kasvaa.

Tämän päivän maailman ongelma on siinä, että emme kunnioita enää toisen ihmisen koskemattomuutta. Se on se valtava ongelma, ja toinen on se, mikä on sitten kristillisen kasvatuksen laiminlyönti. Pitää muistaa se, että koko länsimainen sivistys perustuu kristilliseen kasvatukseen, jossa huomioidaan toinen ihminen, autetaan lähimmäistä, ollaan ihmisen apuna, ja nyt mennään sille tielle, että väkivaltaa voidaan käyttää vapaasti. Kaikki kristillisen kasvatuksen hyvät opit on heitetty romukoppaan ajat sitten. Tähän on sitten tultu, että ihmisen, pienen tytön, raiskauksesta aikuinen mies saa vain kolme vuotta vankeutta. Eipä siinä voi muuta olla kuin surullinen. Toivonkin, että tämä edustaja Sarkkisen hyvä lakialoite menestyy ja se saadaan käsiteltyä niin, että eduskunta hyväksyy sen ja tällaisista törkeistä rikoksista tulee sitten se tuomio sitä mukaa ja myös yhteiskunta ottaa ihan senkin takia erittäin jyrkän kielteisen kannan siihen, että ihmisen koskemattomuuden pitää olla täydellistä.

Maailma ympärillämme on sellaiseksi mennyt, että ei kerta kaikkiaan. Sitä väkivaltaa näkee joka tuutista, ei juurikaan viitsi elokuviin mennä katsomaan. Ehkä Uno Turhapuroa voi katsella ihan huoletta tv-nauhalla, kun siellä ei sitä väkivaltaa ole, enemmänkin huumoria ja meidän ihmisten puutteille ja vajavaisuuksille nauramista kyllä, mutta väkivaltaa sieltä onneksi ei löydä eikä muutakaan negatiivista. Tämä maailma on tällaiseksi mennyt, mutta eihän se sitä tarkoita, että sen edessä meidän pitää alistua ja antaa periksi. Sen takia toivon, että tämä lakialoite menestyy.

18.27 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Ennen vanhaan ajateltiin teon vakavuus sen kautta, paljonko siinä oli fyysistä väkivaltaa. Lapin yliopiston arvostettu professori Terttu Utriainen on puhunut tästä asiasta paljon, ja varmasti ne hänen kirjoituksensa asiasta kannattaisi myös tässä tilanteessa ottaa huomioon.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Minä olen ollut käräjillä kuuntelemassa, kuinka vaikeaa yleensä ottaenkin tämä näyttö on. Siinä vaiheessa kun ollaan käräjillä, tilanne ei koskaan ole helppo. Tärkeintä tässä lakiesityksessä on nytten se, että kyse on signaalista. Toivon mukaan me saamme myöskin lakitekstiin korjaukset tehtyä sillä tavalla, että ihmiset ymmärtävät sen, että tämä on väärä teko, tämä ei ole hyväksyttävää, ja tämän jälkeen saataisiin pikkusen suojattua naisten tilannetta.

18.28 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Lapsi on lapsi, ja hänen tulisi saada olla lapsi. Hänen tulisi saada kasvaa ja kehittyä rauhassa aikuiseksi, ja myös seksuaalisuuden tulisi saada kypsyä rauhassa ilman, että rajoja rikotaan, ilman, että mitään pelkoa tai ahdistusta työntyy seksuaalisuuden kenttään.

Kun ajattelen monia omia asiakkaitani ja potilaitani, jotka ovat joutuneet raiskausrikoksen uhriksi, ja monia heitä, jotka ovat pitkään joutuneet kärsimään, niin vetoan kyllä, että vaikka tämä lakialoite ei saanut sitä yli sataa allekirjoitusta, niin lakivaliokunta todella ottaisi tämän asian käsittelyyn, jotta saisimme aloitteen eteenpäin ja myös käytäntöön.

Toivoisin, että myös tuomioita tarkastettaisiin. Ajattelisin, että olisi itsestään selvää, että lapsiin kohdistuva raiskaus ei koskaan rikoksena vanhenisi ja lasten ollessa kyseessä käytössä pitäisi olla rangaistusasteikon kovimmat rangaistukset. Toisaalta haluaisin muistuttaa kuitenkin siitä, että kun rikoksesta rangaistaan, niin näitäkin rikoksen tehneitä tutkittaisiin myös mahdollisina potilaina, koska niin kuin aiemmin sanoin, hyvin usein sieltä taustalta löytyy rikkonaisuutta, rikkinäisyyttä ja myös sitä, että heitä on joskus aiemmin elämässä rikottu ja he ehkä itse ovat raiskauksen tai hyväksikäytön uhreja.

Edustaja Hoskonen piti erittäin hyvän puheenvuoron myös kristillisen kasvatuksen tärkeystä, toisen ihmisen arvostuksen ja kunnioituksen tärkeystä. Lähimmäisenrakkaus on yksi tärkeä yhteiskunnan voimavara, jos se saa vain kukkia. Tässä haluaisin nostaa todella myös tämän median, mitä teeveestä tulee, mitä lehdistössä näkyy: meidän pitäisi suojella meidän lapsia ja nuoria siltä, etteivät he joudu liian voimakkaiden asioiden kohteeksi liian aikaisin.

18.30 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Myös minä olen luonnollisesti allekirjoittanut tämän naisverkoston erittäin tärkeän aloitteen, josta on jo pitkään tässä maassa puhuttu ja johon itse asiassa myös monet kansainväliset sitoumukset ja velvoitteet Suomea ovat jo useamman vuoden ajan kannustaneet ja rohkaisseet. Ja etenkin nyt, kun me huomaamme, että vaikkapa länsinaapuri on tuomassa tätä suostumuksen puutetta rikoslakiin, ei varmastikaan ole mitään estettä sille, etteikö myös Suomessa se voitaisi lakiin saada. Ja täytyy muistaa, että kun kyseessä on ihmisten seksuaalinen itsemääräämisoikeus, joka on yksiselitteisesti jakamaton asia, ihmisen omaan päätäntävaltaan liittyvä, kyseenalaistamaton asia, niin on suorastaan ihmeellistä, että se ei aikaisemmin ole vielä meidän lainsäädäntöömme näin selkeästi tullut, koska kuten täällä on puheenvuoroista aikaisemmin jo kuultu, joka tapauksessa myös tällä hetkellä oikeudessa punnitaan käytännössä sitä suostumuksen puutetta.

Kyllä seksuaalirikoksilla, raiskauksella on myös paljon syvempi psyykkiseen, henkiseen hyvinvointiin liittyvä piirre verrattuna muihin rikoksiin. Siksi on erittäin tärkeää, että tämä laki voisi edetä. Me olemme puhuneet tästä kauan, ja toivon todella, että lakivaliokunta ottaa tämän asian käsiteltäväkseen ja Suomessa tämä saataisiin myös rikoslakiin. Se helpottaisi huomattavasti uhrin asemaa. Ne ovat aika murheellisia ja surullisia kuultavia,

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

miten uhri tällä hetkellä pelkää sitä, kannattaako hänen lähteä viemään raiskausta rikoksena edes oikeusistuimeen, vaikka ihmisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden täytyy kuulua ainoastaan ihmiselle itselleen, ei kenellekään muulle.

18.32 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos kaikista hyvistä puheenvuoroista ja tuesta, mikä aloitteelle on hyvin laajana tänään annettu. Haluan tuoda vielä yhden näkökulman ja perusteen tähän keskusteluun. Hovioikeusneuvos Timo Ojala on kirjoittanut, että oikeuskäytännön perusteella raiskaus näyttäytyy suuressa osassa tapauksista rikoksena, jossa kysymys ei ole siitä, että tekijä fyysistä voimaa käyttäen pakottaisi uhrin sukupuoliyhteyteen. Raiskauksen oikeuskäytännön mukainen todellisuus ei siten vastaa perinteistä lähtökohtaa, jossa raiskaus nähdään yllättävänä uhrille entuudestaan tuntemattoman tekijän päällekkarkauksena, jossa tekijä väkivaltaa käyttäen pakottaa uhrin sukupuoliyhteyteen. Rangaistussäännöksen ja oikeuskäytännössä esiintyvän todellisuuden välillä näyttäisi olevan jonkinlainen ristiriita, ja tässä kohtaa olisi syytä arvioida, vähentäisikö rangaistussäännöksen muotoileminen suostumusmallin mukaisesti tätä ristiriitaa. Eli nykyinen raiskausmääritelmä on itse asiassa aika lailla todellisuudelle vieras, kun katsotaan, minkälaisia raiskaustapaukset usein oikeudessa ovat. Toivon, että näitä asiantuntijoita kuunnellaan, kun jatkovalmistelua tehdään.

Arvoisa puhemies! Tapaus, johon edustaja Heinonen viittasi, on traaginen, ja se kertoo seksuaalirikoslainsäädännön puutteista ja ongelmista. Jos käytössä olisi ollut suostumusperusteinen malli, voisi tässä tapauksessa olla erilainen lopputulos tuomiossa, koska kun suostumus olisi selkeästi laissa määritelty, niin siellä yksiselitteisenä kriteerinä pitäisi tietenkin olla, että lapsi ei voi koskaan antaa suostumusta eikä suostumusta voi päätellä fyysisen vastustuksen puutteesta. [Timo Heinonen: Juuri näin!]

Arvoisa puhemies! Näyttö on vaikea kysymys. Sitä ei voi kiistää. Mutta näyttö on vaikea kysymys raiskausrikoksissa, oli määritelmä mikä hyvänsä. Näytön on oltava riittävä, ja syyttömyysolettaman on oltava voimassa, koska kyllä tietysti on oikeus syytetyilläkin. Kaikki raiskaukset eivät tulisi jatkossakaan [Puhemies koputtaa] tuomituiksi, mutta osa oikeusmurhista ja oikeustajun vastaisista tuomioista voisi olla toisenlaisia, ja oikeudenkäyttö voisi olla varmempaa. Ja ehkä yhä useampi uskaltaisi viedä näitä raiskauksia eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tärkeää, [Puhemies koputtaa] kuten moni on sanonut, on tämä yhteiskunnallinen viesti. Ja kun näin laaja tuki on, niin toivottavasti [Puhemies koputtaa] asia etenee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 96/2017 vp Eeva-Maria Maijala kesk

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Keskustelu

18.35 **Eeva-Maria Maijala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitän tässä aloitteessa, että lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön nimi muutetaan lapsen raiskaukseksi ja että kyseisen rikoksen vähimmäisrangaistusta nostetaan 2,5 vuoteen vankeutta. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoslaissa tuomio olisi aina ehdotonta vankeutta.

Tähän asiaan liittyen eduskuntaan on jätetty sekä kansalaisaloite että lakialoite vuoden 2015 valtiopäivillä. Nämä aloitteet ovat hyvin perusteltuja, mutta niissä on esitetty vähimmäisrangaistukseksi 2 vuotta. Tavoitteena näissäkin aloitteissa on ollut, että tuomio annettaisiin aina ehdottomana. Kuitenkin niissä esitetty 2 vuoden vähimmäisrangaistus on mahdollista tuomita myös ehdollisena, elikkä rangaistuksen pitää olla yli 2 vuotta, jotta se olisi aina ehdoton.

Usein pidempiä vankeusrangaistuksia tai ehdollisten muuttamista ehdottomaksi vastustetaan sillä, että se lisää vankimäärää ja sitä kautta yhteiskunnalle tulevia kustannuksia. Tämän aloitteen taloudelliset vaikutukset olisivat kuitenkin sikäli vähäiset, että jo nyt suurin osa törkeistä lapsen seksuaalisista hyväksikäytöistä tuomitaan ehdottomana. Kyse olisi nyt ennen kaikkea selkeästä, vakavasta viestistä lainsäätäjältä näiden tekojen äärimmäisestä paheksuttavuudesta.

Suomessa on historiallisesti tarkasteltuna tuomittu ankarasti omaisuusrikoksista, mutta seksuaalirikosten vakavuutta on voitu vähätellä. Seksuaalirikoksia on tarkasteltu ennen kaikkea teon yhteydessä ilmenneeseen fyysiseen väkivaltaan. Tällöin ei ole ymmärretty sitä, että vaikka teko ei jättäisikään fyysisiä ruhjeita, on se voinut murskata ihmisen henkisesti loppuiksi. Etenkin lapsiin kohdistuneella raiskauksella on voinut olla niin syvälinen vaikutus uhrin seksuaaliseen kehitykseen, ettei hän ole esimerkiksi kyennyt aikuistuttuaan perustamaan perhettä eikä ole halunnut hankkia lapsia tämän vuoksi.

Rangaistuksen nimessä sana ”hyväksikäyttö” on nykytiedon valossa hieman vähättelevä ja luo mielleyhtymiä, että kyse on vain esimerkiksi jostakin taputtelusta. Kuitenkin törkeimpien tekojen kohdalla olisi syytä puhua lapsen raiskauksesta. Niissä tapauksissa on kyse kaikkein vakavimmasta rikoksesta. Samassa rikoslain 20 luvussa vastaavat aikuisiin kohdistuvat teot tuomitaan raiskauksena tai törkeänä raiskauksena.

Vuonna 2014 raiskauksen rangaistusasteikkoa korotettiin ja laista poistettiin laajalti epäoikeudenmukaiseksi koettu niin sanottu lievän raiskauksen pykälä, joka oli virallisesti nimeltään sukupuoliyhteyden pakottaminen. Aikuisten osaltakin on siis ryhdytty puhumaan raiskauksesta aiempaa laajemmin. Eikö nyt olisi aika muuttaa tämä myös lasten kohdalta?

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan silloin, kun tuomio on annettu ehdollisena, kyse on ollut yleensä kertaluontoisesta rikoksesta tai teko on kestänyt lyhyen aikaa. Näin törkeissä teoissa voi kuitenkin jo yksi kerta ja lyhytkestoinenkin teko murskata ihmisen henkisesti loppuiksi ikää. Nykypäivän tietojen valossa ei seksuaalirikoksen teon lyhyt kesto aika voi olla ratkaiseva peruste rangaistuksen lieventämiselle.

18.39 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite 96/2017 oli viime perjantaina meillä jo täysistunnossa listalla, mutta silloin kokous päättyi ennen kuin tämän käsittely ehdittiin aloittaa.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

Tämä on hyvä tavoite, että törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö muutettaisiin laissa lapsen raiskaukseksi ja näin korotettaisiin myös tuota minimirangaistusta niin, että rangaistus olisi jatkossa aina ehdoton vankeustuomio.

Tuossa edellä kävimme laajan keskustelun hieman samaan aihealueeseen liittyvästä kysymyksestä, raiskauksen tunnusmerkistöistä, ja siinä kävin läpi tätä kymmenvuotiaan tytön tapausta, jossa tyttö ei oikeuden mukaan vastustellut riittävästi aikuista miestä, joten syyte raiskauksesta silloin hylättiin. Ja kävimme keskustelun, että raiskauksen määritelmään pitäisi merkata niin, että suostumuksen puute olisi raiskauksen tunnusmerkistöissä mukana.

Tästä lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä olen tehnyt edustaja Tuomo Puumalan kanssa viime kaudella yli sata allekirjoitusta keränneen aloitteen, jossa me olisimme halunneet muuttaa tämän vanhentumislainsäädännön niin, että lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö ei vanhenisi rikoksena koskaan, ja näin niistä voitaisiin syyttää myös myöhemmin näitä tekijöitä.

Hieman hämmästelen sitä, että eduskunnassa tällaiset lakialoitteet... — Puhemies, siirryn tuohon puhujakorokkeelle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Mielellään. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Niin, arvoisa puhemies, hieman hämmästelen sitä, että meillä on eduskunnassa iso määrä lakialoitteita, jotka on allekirjoittanut yli sata kansanedustajaa, mutta ne eivät näytä saavan tässä eduskunnassa arvoistaan käsittelyä. Meillä tällä hetkellä kansalaisaloitteet käsitellään minun mielestäni sillä tavalla kuin vähintään pitäisi nämä yli sadan kansanedustajan lakialoitteet käsitellä. Silloin kuitenkin enemmistö Suomen kansan edustajista on ilmaissut tahtonsa, että tämä asia on meidän mielestämme muutoksen arvoinen. Se ei välttämättä aina tarkoita sitä, että se tulisi suoraan yksi yhteen voimaan, mutta minun mielestäni on jopa eduskunnan arvovallan väheksymistä se, että tällaiset lakialoitteet hautautuvat valiokuntien pöydille.

Toivon, että tämä edellä käsitelty lakialoite, jonka edustaja Sarkkinen ja naisverkosto tekivät raiskauksen tunnusmerkistön täydentämisestä, ei koe sitä kohtaloa, minkä moni muu yli sata allekirjoitusta saanut lakialoite on kokenut.

Toivon, että tässä eduskunta nyt ryhdistäytyy. Tämä on meidän itsemme käsissä, millä tavalla haluamme näitä käsitellä. Minun mielestäni sen pitäisi olla selkeä viesti itse kullekin niissä valiokunnissa istuville, että hei, tämä lakialoite on kerännyt yli sata allekirjoitusta, se otetaan käsittelyyn, siihen pyydetään lausunnot automaattisesti ministeriöltä ja ryhdytään tiettyihin toimenpiteisiin, ja katsotaan sen jälkeen, mitkä ovat ne toimenpiteet. Mutta ei pidä olla sallittua, että lakialoite jätetään puheenjohtajan pöytälaatikkoon tai valiokuntaneuvoksen pöydälle.

Tämä edustaja Maijalan tekemä lakialoite on hyvä. En katsonut tämän allekirjoitusmäärää, mutta tämä on jo niin hyvä, että tämäkin ansaitsee hyvän, perusteellisen käsittelyn.

Mutta toivon, että tämä edustaja Puumalan ja allekirjoittaneen viime kaudella tekemä ja tällä kaudella uusima aloite otetaan myös käsittelyyn nyt sillä arvokkuudella ja perusteellisuudella, mikä näissä pitää minun mielestäni jatkossa olla, sillä lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö on kuin murha, josta jää henkiin.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

18.44 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Viitaten tuohon edelliseen aivan erinomaisen lakialoitteen tehneen edustajan loistavaan aloitteeseen totean vielä tästä edustaja Maijalan tekemästä aloitteesta, että nämä kuuluvat samaan kategoriaan mielestäni. Tämäkin lakialoite tulisi käsitellä hyvin ripeästi ja samalla se tulisi myös hyväksyä tässä talossa, koska nythän me tässä itsenäisyyden juhluvuoden jälkimainingeissa voisimme samalla antaa tunnustuksen sille, että Suomi uskoo tulevaisuuteen, kun me kunnioitamme ihmisen koskemattomuutta ja lapsia, koska kuten todetaan tässä edustaja Eeva-Maria Maijalan lakialoitteessa rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta, todellakin lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat niin törkeitä kaikki. Tekotapaan ja mihin tahansa muuhun katsoen ne ovat kaikki törkeitä rikoksia, joista pitäisi tuomion olla mahdollisimman ankara.

On aivan ennenkuulumatonta, että kun tällaisiin tapauksiin törmää ja niitä lukee tuolta lehdistä ja muista medioista, niin tulee semmoinen voimaton olo, että voiko tämä olla nykymaailmassa totta, että kaikkein haavoittuvimmat, kaikkein viattomimmat ihmiset joutuvat toisten ihmisten hyväksikäyttämiksi. Se on jotain niin törkeää ja niin vastenmielistä, että minä en osaa sitä sanoin kuvata. Siksi toivonkin, että tässä talossa otetaan edustaja Eeva-Maria Maijalan — ja, aivan, myös edustaja Sarkkisen — hyvät lakialoitteet vakavasti ja käsitellään ne niin, että ne tulevat hyväksytyiksi, ja samallahan eduskunta lähettää myös tämän talon ulkopuolelle vahvan viestin. Tietysti lait ovat aina vahva viesti kaikille suomalaisille, että niitä tulee noudattaa, ja ellei noudata, niin niistä sitten tulee sanktio sen mukaan, mitä laissa säädetään, mutta tällaisista raiskausrikoksista ja varsinkin lapsiin kohdistuvista tuomion pitää olla ankara ja sillä pitää olla pelotevaikutus. Sen, että ihmisten koskemattomuutta kunnioitetaan ja lapset jätetään rauhaan, pitää tällaisia tekoja käsiteltäessä olla tässä maassa kirkas kuin keväinen päivä. Pienten lasten hyväksikäyttäminen ja lasten hyväksikäyttäminen yleensä on niin vastenmielinen rikos, että kuten edellisessä puheenvuorossa totesin, niin se on murha, josta uhri jää kuitenkin eloon, jotain sellaista, mitä ei ihmisjärjellä meinaa millään ymmärtää.

Toivottavasti tämä lakialoite saa tuulta siipiensä alle huolimatta siitä, että tässä näköjään on vain yksi allekirjoitus. Siitä huolimatta tätä on erittäin hyvin harkittu ja pohdittu, ja kuten Eeva-Maria Maijala omassa puheenvuorossaan asiaa esitteli, lain perustelut ovat hyvät ja kannatettavat. Toivon, että tämä lakialoite ei jää pölyttymään tuonne eduskunnan hyllyille tai jonkun valiokunnan puheenjohtajan pöytälaatikkoon.

18.48 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Kolme vuotta sitten, kun keskustajohtoista hallitusta oltiin muodostamassa ja hallitusohjelmaa kirjoittamassa, myös hallitusohjelmaan kirjattiin se, että seksuaalirikoksista täytyisi rangaista tiukemmin, ja erityisesti keskusteluun nousivat nämä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset.

Kuten täällä on todettu, tähän liittyviä lakialoitteita on tehty jo useampi vaalikausi. Osassa niistä on ollut varsin reilustikin nimiä allekirjoitettuna, mutta siitä huolimatta asia ei ole edennyt. Olisi ollut hienoa, jos oikeusministeri olisi voinut olla täällä kertomassa, miten tilanne nyt sitten on, kun nämä vertailevat tutkimukset on selvitetty ja tilattu, että missä vaiheessa prosessi etenee.

Varsin laajalla rintamalla on myös todettu se, että seksuaalirikoksista tässä maassa on olemassa kyllä skaalaa, rangaistusasteikkoa, mutta silti tuomiot ovat rangaistusasteikon lievimmästä päästä. Tämä ei kyllä minun oikeustajuuni eikä varmaan kovin monen muunkaan oikeustajuun sovellu, ja siksi sitä rangaistusasteikkoa pitäisi pystyä laajentamaan ja

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

etenkin tämänkaltaisista rikoksista, kuten lapsiin kohdistuvasta törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, pystyä tuomitsemaan ankarammin.

Jos se vaatii sen, että rikoslakiin tulisi nimitys tämän sijaan lapsen raiskauksesta, minusta se on aivan perusteltua. Toivon, että lakivaliokunta käsittelee tämän. Samoitien myös vanhentumissäännökset lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä pitäisi kyllä perata, koska on niin, että monesti vasta vanhemmiten elämässä aikuistuessaan ihmiset pystyvät käsittelemään niitä asioita, joita heille on mahdollisesti lapsuudessa tapahtunut. Tällaiset asiat kyllä jättävät leiman koko elämään ja vaikuttavat läpi elämän.

18.50 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Tämä aloite on hyvää jatkoa edellisen pykälän keskustelulle, jossa pohdimme suomalaisen seksuaalirikoslainsäädännön nykytilaa. Täällä ainakin salissa läsnä olleiden kesken varsin yksimielisesti vaikutimme olevan siinä johtopäätöksessä, että tarvitsisi tehdä jotakin, että nykytila ei vastaa yleistä oikeuskäsitystä. Se ei toisaalta vastaa nykytilaa siinä suhteessa, miten seksuaalirikoksia tehdään ja miten niitä toteutetaan. Toisaalta sitten, kun me puhumme vielä lapsista, se johtaa vielä enemmän siihen, että ihmisten oikeudentaju joutuu koetukselle, kun tuomiot saatavat olla oikeusistuimesta, mitä ovat.

Edustaja Kulmuni viittasi ansiokkaasti siihen, että Suomessa käytetään hyvin paljon rangaistusasteikon matalinta päätä, vaikka varmaan yleinen oikeustaju lähtee siitä, että nämä eivät ole mitään kevyitä rikoksia.

Kun me puhuimme edellisessä pykälässä siitä, että seksi ilman suostumusta on raiskaus, on mielenkiintoista, miten on mahdollista, että sitten meillä on olemassa tällainen asia nimeltä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö — eikö se, jos joku, ole raiskaus? Mitään lieventäviä asianhaaroja ei varmasti lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön pidä lähteä rakentelemaan.

Puuttuisin myös siihen, mitä edustaja Heinonen nosti esiin, että meidän pitää tässä talossa pitää huolta siitä, että kun me nostamme tärkeitä asioita esille, me myös varmistamme, että ne tavalla tai toisella etenevät. On pakko olla muitakin tapoja saada laki vietyä läpi kuin kansalaisaloite tai hallitusohjelman tarkka kirjaus. Tämä on varmasti meidän kaikkien etu. Jos yli sata kansanedustajaa saadaan olemaan yhtä mieltä jostakin, mielestäni se on jo niin vahva signaali, että meidän täytyy varmistaa, että vähintään jonkinasteinen käsittely aloitteelle tulee.

18.52 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Olemme käyneet tänä iltana tässä ja edellisessä asiakohdassa hyvää ja perusteellista keskustelua raiskaussäädännöstä sekä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Olemme keskustelleet myös raiskausrangaistuksista. On väärin, että lapsen raiskaukset piilotetaan lievemmän nimikkeen, seksuaalisen hyväksikäytön, alle. Tämä täytyy saada muutettua.

Mielestäni tämä tämän illan keskustelu ja lukuisat aloitteet osoittavat, että Suomen rikoslain seksuaalirikospykälistö kaipaa laajempaa ja kokonaisvaltaisempaa remonttia, jotta se yksiselitteisesti suojaisi seksuaalirikosten uhreja ja jotta rangaistukset vastaisivat paremmin yleistä oikeustajua.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tällaista kokonaistarkastelua voitaisiin tehdä ja lakia uudistaa, etteivät nämä asiat jälleen kerran hautautuisi sinne pöytälaatikkoon. Vaikka ministeri ei tänä iltana olekaan täällä paikalla, niin toivon todella, että nämä meidän keskustelumme kantautuisivat pöytäkirjojen muodossa vaikka hänen avustajiensa avittamana mi-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

nisterin luettavaksi, koska mielestäni tänä iltana täällä on käyty erittäin laadukasta keskustelua aiheesta.

18.53 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tälle Maijalan aloitteelle toivon todellakin myötätuulta käsittelyssä. Nykytila ei todellakaan vastaa yleistä oikeuskäsitystä, koska lasten pitää saada erityinen suojelu meillä lainsäädännössä.

Mutta puheenvuoron pyysin edustaja Heinosen esille ottamien lakialoitteitten vuoksi eli näiden yli sata nimeä keränneiden lakialoitteitten. Ajattelen ihan samalla tavalla, että niille pitää saada vahvempi käsittely eduskunnassa. Silloin uusina edustajina meitähän koulutettiin siihen ja opetettiin, että kun lakialoitteeseen kerätään yli sata nimeä, niin se on niin painava paketti, että se viedään sitten käsittelyyn. Nyt olen valitettavasti huomannut, että ne jäävät sinne ja jossain yhteydessä todetaan sitten, että nämä liitetään tiettyyn käsittelyyn tai sitten kokonaan unohdetaan. Minusta se vähimmäisvaatimus on, että edes se yksi asiantuntijakuulemiskierros käydään aloitteen tekijän ja ministeriön edustajien kesken, ja jos ei muuta, niin kerätään sitten yhdeksi muistioksi ja tehdään pöytäkirjamerkintä ja lähetetään ministeriölle tiedoksi, mitä on valiokunnassa asiantuntijakuulemisissa sitten kuultu. Todellakin toivon tätä, ja meistähän se itsestämme on itse asiassa kiinni, miten me sitten siellä valiokunnassa puutumme ja otamme asioita esille.

18.54 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on rikoslain 20 luvun 6 §:ssä, ja se on selvä asia, että semmoinen pykälä tulee jatkossakin olla, koska kyse on muun muassa siitä, että taputellaan. Muistan yhdenkin tapauksen, että kun käräjillä istuttiin, niin siinä vaiheessa käytiin keskustelua siitä, onko tämän vieraan miehen käsi ollut missä kohtaa ja onko se ollut muuten vain taputtelua vai onko tämä ollut lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, ja siinä tapauksessa tämä tuomittiin lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja oli varmasti ihan aiheellista, että semmoisella nimikkeellä asia käsiteltiin.

Mutta sitten kun on kyse ihan sukupuoliyhteydestä, niin silloinhan se ei ole enää mitään seksuaalista hyväksikäyttöä, vaan silloin kyse on mielestäni raiskauksesta. Tosin kun olen keskustellut eräiden ammattilaisten kanssa, lakia lukeneiden ja asiapapereita enempi käsitelleiden kanssa, niin kyllähän tässä muutamia ongelmakohtia jatkossakin on tämän osalta: se, miten toimitaan silloin, jos muun muassa on kyse lapsen tahdonvaltaisesta sukupuoliyhteydestä ja sitten kuitenkin tuloksena on se, että syntyy lapsi, eli vaikka se ei muuten täyttäisi raiskauksen tunnusmerkkejä, pitäisikö sitten kuitenkin se rangaista lapsen raiskauksena. Elikkä tässä on muutamia ongelmakohtia olemassa, mutta jatkossa varmaan nämä kannattaisi ottaa auki ja keskustella näistä sitten enempiäkin.

Minä toivon, että tämä lakialoite voitaisiin nyt sitten ottaa käsittelyyn lakivaliokunnassa ja että sitten kansalaisaloite ja Juvosen Arjan aloite, jotka ovat olleet siellä valmistelussa ja siirtyneet oikeusministeriöön johonkin oikeusselvitykseen, saataisiin sieltä herätettyä ja saisimme nämä kaikki sitten yhtä aikaa oikealla lailla käsittelyyn.

18.56 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Heinonen puheenvuorosaan mainitsi lakialoitteen, jossa oli yli sata allekirjoittajaa, ja että se on jonnekin hautautunut edellisellä kaudella, niin hieman ihmettelen sitä menettelyä, kun todellakin minäkin olen ollut tähän asti siinä uskossa, että jos yli sata nimeä saa lakialoitteeseen kerättyä, niin se tulee ikään kuin automaattisesti käsittelyyn. No, käsittelyhän se tietysti on sekin, että lii-

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

tetään johonkin muuhun lakiin ja sitten vaalikauden lopussa todetaan, että nämä kyseiset aloitteet on hylätty. Meille Suomeen on luotu semmoinen järjestelmä, että meillehän tulee tähän taloon kansalaisaloitteita: Jos on yli 50 000 allekirjoittajaa, niin ne otetaan käsittelyyn ja käsitellään aina vakavasti. Ne tulevat aina asianomaiseen valiokuntaan käsittelyyn ja sitten tänne suureen saliin — mutta miksi eivät tällaiset lakialoitteet? Eikö yli sadan kansanedustajan allekirjoitus ole yhtä vahva viesti kuin se, että 50 000 ihmisen allekirjoitus on siinä paperissa, joka tulee kansalaisaloitteena tähän taloon? Kyllä yli sadan kansanedustajan allekirjoitus ja heidän takanaan olevien äänestäjien joukko on sen verran vahva, että jos sitä vertaa 50 000 allekirjoittajaan kansalaisaloitteessa, niin kyllä pidän tätä sadan kansanedustajan allekirjoittamaa aloitetta paljon paljon... no, en sano paljon paljon painavampana mutta kuitenkin vähintään yhtä vahvana kannanottona jonkun asian puolesta kuin niitä 50 000:ta nimeä, jotka kansalaisaloitteesta löytyvät. Toki molemmat ovat hyvin varteenotettavia aloitteita, en kumpaakaan väheksy, mutta ihmettelen vain, jos nämä yli sadan allekirjoituksen erinomaiset lakialoitteet joutuvat jonnekin romukoppaan sen takia, että joku menettely on sitten jollakin tavalla tässä talossa ehkä hieman puutteellinen. Toivon, että puhemiesneuvosto tähän asiaan palaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

7. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista (Vehviläinen ja Virolainen)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 2/2018 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konsulipalvelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2017 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 204/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.3.2018 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 19/2018 vp

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 9.3.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola